

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВНИЧИХ НАУК**

Кафедра кримінального та кримінального процесуального права

Кваліфікаційна робота

освітній рівень - магістр

з теми:

«Кримінально-правові наслідки

вчинення корупційних злочинів»

«Criminal Legal Consequences Of Committing Corruption Crimes»

Виконала:

Студентка 2 курсу

Спеціальності: 081 Право

Череп'яна Надія

Рік навчання 2020/2021

Керівник кваліфікаційної роботи:

доктор юридичних наук, професор

Хавронюк Микола Іванович

Рецензент:

Магістерська робота захищена з оцінкою

Секретар ЕК

«____» _____

2021 рік

Череп'яна Н.О.

12.05.2021

Київ 2021

Декларація академічної доброчесності студентки На УКУМА

Я, Череп'яна Надія Александрівна, студентка
2 курсу ФПВН МП 2, спеціальність 081 Право,
адреса електронної пошти nadia.cherepiana@ukuma.edu.ua

- підтверджую, що написана мною кандидатська
робота з теми: "Кримінально-правові наслідки
вчинення корупційних злочинів / Criminal legal
consequences of committing corruption crimes"
відповідає вимогам академічної доброчесності, та
не містить порушень, передбачених пунктами 3.1.1-3.1.6.
Положення про академічну доброчесність здобувачів
На УКУМА від 07.03.2018 р. зі змістом якого ознайомлена;
 - підтверджую, що надана мною електронна версія є
остаточною, готовою до перевірки;
 - згодна на перевірку моєї роботи на відповідність
критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб,
у тому числі порівняння змісту роботи та формування
звіту подібності за допомогою електронної системи
unischek.
 - даю згоду на архівування моєї роботи в
репозиторії та базах даних університету для порівняння
моєї та майбутніх робіт
- 12.05.2021.

Череп'яна Н.О.

Анотація на кваліфікаційну роботу з теми: «Кримінально-правові наслідки вчинення корупційних злочинів»

Магістр:

Череп'яна Надія Олександрівна

Керівник: доктор юридичних наук, професор

Хавронюк Микола Іванович

Робота виконана на 106 сторінках, містить вступ, 3 розділи, висновки, список використаних джерел та додатки.

Об'єктом дослідження є кримінально-правові наслідки вчинення злочинів, а предметом – кримінально-правові наслідки вчинення корупційних злочинів.

В 1 розділі роботи розглянуто види корупційних злочинів, здійснено загальну характеристику корупційних злочинів, а також проаналізовано міжнародно-правові зобов'язання України щодо покарання за корупційні правопорушення.

В 2 розділі проаналізовано види покарань та інших кримінально-правових наслідків за вчинення корупційних правопорушень, а саме: основні покарання за корупційні злочини, додаткові покарання за корупційні злочини, особливості призначення покарання за корупційні злочини, особливості звільнення від відповідальності, покарання за корупційні злочини.

В 3 розділі проаналізовано практику призначення судами покарання за корупційні злочини та звільнення від покарання за корупційні злочини, врахування судами визначених законом особливостей звільнення від покарання за корупційні злочини, врахування судами визначених законом особливостей застосування інших кримінально-правових наслідків вчинення корупційних злочинів.

У висновках запропоновано шляхи удосконалення законодавства щодо покарань та інших кримінально-правових наслідків вчинення корупційних злочинів.

ЗМІСТ

СПИСОК ОСНОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
Розділ 1. Види і загальна характеристика корупційних злочинів та міжнародні зобов'язання України щодо покарання за корупційні злочини.....	8
1.1. Види корупційних злочинів.....	8
1.2. Загальна характеристика корупційних злочинів.....	14
1.3. Міжнародні зобов'язання України щодо покарання за корупційні злочини.....	20
Розділ 2. Види покарань та інших кримінально-правових наслідків за вчинення корупційних злочинів.....	27
2.1. Основні покарання за корупційні злочини.....	27
2.2. Додаткові покарання за корупційні злочини.....	32
2.3. Особливості призначення покарання за корупційні злочини.....	35
2.4. Особливості звільнення від відповідальності, покарання за корупційні злочини.....	38
Розділ 3. Практика призначення судами покарання за корупційні злочини та звільнення від покарання за корупційні злочини, врахування судами визначених законом особливостей застосування інших кримінально-правових наслідків вчинення корупційних злочинів.....	47
3.1. Призначення судами основних покарань за корупційні злочини	47
3.2. Призначення судами додаткових покарань за корупційні злочини.....	53
3.3. Врахування судами визначених законом особливостей призначення покарання та звільнення від покарання за корупційні злочини.....	56
3.4. Врахування судами визначених законом особливостей застосування інших кримінально-правових наслідків вчинення корупційних злочинів.....	58

ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
ДОДАТКИ.....	75

СПИСОК ОСНОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

КК України – Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р.

К.пр. – кримінальне правопорушення.

КК Республіки Казахстан - Кримінальний кодекс Республіки Казахстан від 3 липня 2014 року №226-V зі змінами та доповненнями станом на 30.12.2020 р.

Нмдг. – неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

ППОП/ЗПД – позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

ВСТУП

Актуальність теми кваліфікаційної роботи обумовлюється тим, що корупція наразі є одним із найбільш загрозливих викликів для України. Її глибинна присутність у різноманітних сферах суспільного і державного буття має руйнівний характер. Корупція сприяє поширенню несправедливості в суспільстві, гальмує економічний розвиток.

Корупція є однією з причин недовіри до влади, до держави і до інших людей. Відчуття безкарності і вседозволеності породжує все нові й нові злочини. Покарання за невеликої тяжкості корупційні злочини і відсутність вироків за тяжкі та особливо тяжкі злочини зрощує в людях почуття нерівності.

Настрої суспільства вказують на очікування ефективної боротьби з корупцією, у тому числі – покарання винних у вчиненні корупційних злочинів.

Проте, важливу роль відіграє призначення справедливого та співмірного покарання відповідно до вчиненого злочину.

Покарання за корупційні злочини у своїх наукових працях досліджували Бондаренко О.С, Вереша Р. В., В'юник М.В., Горох О.П., Киричко В.М., Кочуріна Д.В., Хавронюк М.І. та інші.

Дослідницьке питання: які кримінально-правові наслідки вчинення корупційних злочинів наразі передбачені законодавством і які з них найбільше наближають до реалізації їх мети?

Мета дослідження полягає в тому, щоб всебічно дослідити основні та додаткові покарання за корупційні злочини, а також підстави звільнення від покарання. Проаналізувати практику призначення судами основних і додаткових покарань, а також звільнення від покарання за корупційні злочини.

Відповідно до мети дослідження сформульовані наступні *завдання*:

- 1) визначити види корупційних злочинів;
- 2) надати загальну характеристику корупційних правопорушень;
- 3) визначити види покарань за корупційні правопорушення, основні і додаткові покарання за корупційні злочини;

4) з'ясувати, які існують особливості призначення покарань за корупційні злочини та звільнення від них;

5) проаналізувати практику призначення судами основних і додаткових покарань, а також врахування судами особливостей призначення покарання та звільнення від нього;

6) проаналізувати практику врахування судами визначених законом особливостей застосування інших кримінально-правових наслідків вчинення корупційних злочинів

7) визначити, які покарання мають застосовуватися за корупційні злочини.

Об'єктом дослідження є кримінально-правові наслідки вчинення злочинів, а *предметом* – кримінально-правові наслідки вчинення корупційних злочинів.

Під час дослідження використані наступні методи:

антропологічний метод – оскільки при призначенні покарання велику роль може відігравати саме людиноцентриський, гуманістичний підхід;

діалектичний метод – для цілісного дослідження покарання за злочин, його поняття, мети, видів покарань і особливостей призначення основних і додаткових покарань та підстав і умов звільнення від них;

історичний метод – для дослідження процесу змін окремих складів корупційних злочинів та покарань за них, зокрема, з урахуванням взяття на себе Україною міжнародних зобов'язань у сфері боротьби з корупцією. А також для простеження змін у призначенні покарань судами впродовж окремо взятого відрізка часу;

порівняльно-правовий метод – для зіставлення і порівняння положень міжнародних актів, ратифікованих Україною у сфері боротьби з корупцією і норм національного законодавства;

герменевтичний метод – при тлумаченні термінів, використовуваних в міжнародному і національному законодавстві;

формально-юридичний метод – для дослідження положень

кримінального законодавства щодо призначення основних і додаткових покарань за корупційні злочини, а також підстав звільнення від них;

метод системного аналізу – для виявлення законодавчих особливостей підстав призначення основних і додаткових покарань за корупційні злочини, а також звільнення від них з урахуванням положень Загальної та Особливої частин Кримінального кодексу України;

статистичний і соціологічний методи – для аналізу практики призначення судами покарань за корупційні злочини, інших заходів кримінально-правового характеру, а також звільнення від них в період з 2015 по 2021 роки.

Розділ 1. Види і загальна характеристика кримінальних правопорушень та міжнародні зобов'язання України щодо покарання за корупційні правопорушення

1.1. Види корупційних правопорушень

Усі корупційні злочини перелічені у примітці до статті 45 КК України. Відповідно до зазначеної примітки корупційними злочинами є наступні злочини:

1) у випадку вчинення службовою особою шляхом зловживання службовим становищем:

- ст. 191 КК України (Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем);

- ст. 262 КК України (Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем);

- ст. 308 КК України (Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем);

- ст. 312 КК України (Викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем);

- ст. 313 КК України (Викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням);

- ст. 320 КК України (Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів);

- ст. 357 КК України (Викрадення, привласнення, вимагання

документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження);

- ст. 410 КК України (Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем);

2) інші корупційні злочини:

- ст. 210 КК України (Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням);

- ст. 354 КК України (Підкуп працівника підприємства, установи чи організації);

- ст. 364 КК України (Зловживання владою або службовим становищем);

- ст. 364¹ КК України (Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми);

- ст. 365² КК України (Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги);

- ст. 366² КК України (Декларування недостовірної інформації);

- ст. 366³ КК України (Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування);

- ст. 368 КК України (Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою);

- ст. 368³ КК України (Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми);

- ст. 368⁴ КК України (Підкуп особи, яка надає публічні послуги);

- ст. 368⁵ КК України (Незаконне збагачення);
- ст. 369 КК України (Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі);
- ст. 369² КК України (Зловживання впливом).

У Законі України «Про запобігання корупції» корупція визначається як «використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей»[2].

«... не становить особливих труднощів виведення обов'язкових ознак корупційного правопорушення, до яких відноситься: 1) наявність в діянні ознак корупції, 2) спеціальний суб'єкт – особа, зазначена у частині 1 статті 3 Закону України «Про запобігання корупції»; 3) встановлення законом кримінальної, дисциплінарної та/або цивільно-правової відповідальності за відповідне правопорушення...»[1, с.51] «Щодо першої складової – ознак корупції, то останні виявляються через визначення законом корупції як використання особою, зазначеною у частині 1 статті 3 Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб, або, відповідно, обіцянка, пропозиція, чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині 1 статті 3 Закону, або на її вимогу, іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей»[1, с. 51-52]

У Законі України «Про запобігання корупції» існує кілька одночасних умов для визнання правопорушення корупційним:

- 1) наявність ознак корупції у діянні;
- 2) діяння вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 Закону;
- 3) законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність за вчинене діяння.

Це є важливим аспектом для забезпечення правової визначеності, ясності законодавства та уникнення різних трактувань. Також, важливим є розуміння, за якими ознаками законодавець приймає рішення про те, чи є злочин корупційним в розумінні КК України? Чи керується загальними правилами, викладеними у Законі України «Про запобігання корупції»? Адже в Кримінальному кодексі України відсутнє визначення поняття корупційного злочину та корупції. Також, важливо розуміти, чи було не включення нових статей 366-2 та 366-3 до примітки до статті 45 КК України умисним, чи це помилка законодавця?

У Законі України «Про запобігання корупції»[2] розрізняються поняття «корупційне правопорушення» та «правопорушення, пов'язане з корупцією». Якщо корупційним правопорушенням за цим Законом є діяння, що містить ознаки корупції, то правопорушення, пов'язане з корупцією, – не містить ознак корупції, але порушує встановлені цим Законом вимоги, заборони та обмеження. Проте, в Кримінальному кодексі не розрізняються корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією, за своїм змістом «...злочинами, пов'язаними з корупцією, є злочини, передбачені статтями 366-2 («Декларування недостовірної інформації»), 366-3 («Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування») та 368-5 («Незаконне збагачення»)).[3, с.16] Окрім того, варто зазначити, що статті 366-2 та 366-3 КК України були внесені до Кримінального кодексу України відповідно до Закону № 1074-IX від 04.12.2020 після рішення Конституційного Суду України №13-р/2020 від 27 жовтня 2020 року. Проте, ці дві нові статті не були внесені до примітки до статті 45 КК України. Тоді як статтю 366-1 КК України було виключено з

примітки до статті 45 КК України без внесення жодних змін до Кримінального кодексу України. Це створює певні перешкоди у притягненні особи, яка вчинила злочин, до кримінальної відповідальності, оскільки наслідки вчинення корупційних правопорушень відрізняються особливими обмеженнями, зокрема, щодо звільнення від кримінальної відповідальності. Наразі Верховною Радою України у першому читанні прийнято законопроект №4651 від 27.01.2021, в якому пропонується, зокрема, «у примітці до статті 45 цифри «366-1» замінити цифрами «366-2, 366-3», хоча навіть на момент прийняття цього законопроекту у першому читанні стаття 366-1 вже була відсутня у примітці до статті 45 КК України (Додаток 2).

Відтак, існують суперечності між статтею 45 КК України та абз. 5 частини 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції», оскільки у Законі України «Про запобігання корупції», корупційне правопорушення визначається як «діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність»[2]. У свою чергу, в Законі визначено, що розуміється під поняттям «корупція». Корупція відповідно до Закону – це «використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей. Водночас, у примітці до статті 45 КК України як корупційні злочини визначені склади злочинів, передбачені ст. 210 КК України, ст. 320 КК України, ст. 366⁻² КК України, 366⁻³ КК України, 368⁻⁵ КК України. У статті 210 КК України мова йде про нецільове використання коштів, проте не зазначено ані про використання наданих особі повноважень з метою отримання

неправомірної вигоди, ані отримання такої вигоди. Отже, ознаки корупції у цій статті відсутні. У статті 320 КК України мова йде про «порушення встановлених правил...», «що призвело до заволодіння...», зокрема, «...шляхом зловживання службовим становищем». Тому, відповідно до диспозиції частини 2 статті 320 КК України достатньо порушення встановлених правил посіву або вирощування снотворного маку чи конопель..., що призвело до заволодіння ними, шляхом зловживання службовим становищем. Тобто, кримінально караним діянням є порушення правил, а заволодіння наркотичними засобами є вже наслідком порушення цих правил. Отже, в диспозиції статті 320 КК України також відсутні ознаки корупції. Щодо статей 366² КК України та 366³ КК України, то в Законі «Про запобігання корупції» такі правопорушення належать не до корупційних правопорушень, а до порушень, пов'язаних з корупцією, оскільки не містять ознак корупції. Також у примітці до статті 45 КК України зазначена стаття 368⁵ КК України, яка в розумінні Закону України «Про запобігання корупції» містить склад злочину, що за своїми ознаками не є корупційним в розумінні Закону. З іншого боку, у примітці до статті 45 КК України зазначено, що перераховані у примітці статті є «корупційними кримінальними правопорушеннями відповідно до цього Кодексу». Тобто, цей перелік корупційних злочинів визначений саме для ціле КК України. Проте, у КК України не визначено поняття «корупція» та «корупційний злочин». Тому важливим є подолання колізій між поняттям корупційного злочину в КК України та в Законі України «Про запобігання корупції». Так, наприклад, в проєкті нового Кримінального кодексу закладене таке визначення поняття корупційного правопорушення: «корупційне кримінальне правопорушення – таке, що характеризується двома обов'язковими ознаками складу злочину: а) неправомірною вигодою як метою, предметом або засобом його вчинення і б) способом вчинення, що полягає у незаконному використанні влади, службового становища чи певних повноважень або впливі на прийняття рішення особою, наділеною владою, службовим становищем чи певними повноваженнями»[4].

1.2. Загальна характеристика корупційних злочинів

Корупційні злочини, що зазначені у примітці до статті 45 КК України, мають головну спільну рису – наявність у діянні ознак корупції. Проте, наявність цієї важливої ознаки передбачена не Кримінальним кодексом України, а Законом України «Про запобігання корупції».

Важливим є визначення загальних ознак усіх корупційних злочинів, які їх об'єднують, та ознак, які притаманні кожному окремому корупційному злочинові.

Так, кожен злочин, зокрема, корупційний злочин, має необхідну сукупність ознак, що відображаються у складі злочину.

«У кожному складі злочину прийнято виділяти його елементи, а саме:

- об'єкт злочину;
- об'єктивну сторону злочину (їх сукупність називають об'єктивними ознаками складу);
- суб'єкт;
- суб'єктивну сторону злочину.

У своїй єдності ці об'єктивні і суб'єктивні ознаки й утворюють склад злочину.

Об'єкт злочину – це те, на що завжди посягає злочин і чому він завжди заподіює певну шкоду.

Об'єктивна сторона – це зовнішня сторона діяння, яка виражається у вчиненні передбаченого законом діяння (дії чи бездіяльності), що заподіює чи створює загрозу заподіяння шкоди об'єкту злочину.

Суб'єкт злочину – це особа, яка вчиняє злочин.

Суб'єктивна сторона – це внутрішня сторона злочину, бо вона містить психічні процеси, що характеризують свідомість і волю особи в момент учинення злочину. Ознаками суб'єктивної сторони як елементу складу злочину є вина, мотив та мета злочину»[5, с. 89-90].

Отже, у всіх злочинах, (у т.ч. корупційних злочинах) є об'єкт, об'єктивна

сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона. Від статті до статті ці елементи змінюються, а отже є неоднаковими для всіх корупційних правопорушень.

Необхідно з'ясувати, якими є спільні та відмінні риси елементів складів корупційних злочинів.

Об'єкт у корупційних злочинах:

«Об'єкт (від лат. *objektum* – те, на що спрямоване діяння людини та її пізнання) к.пр. – це те, що знаходиться під охороною кримінального закону, те, чому воно заподіює шкоду. Саме в об'єкт (і ні у що інше) як своєрідну мішень влучає особа, вчиняючи (намагаючись вчинити) к.пр., хоч це і заборонено під загрозою покарання» [6, с.146].

«Загальний об'єкт к.пр. охоплює усі правовідносини, охоронювані КК. У його ч. 1 ст. 1, де йдеться про завдання Кримінального кодексу, названі найбільш значущі відносини, що стосуються загального об'єкта.»[6, с.151]

«Родовий об'єкт – це групи відносин, на які посягають однорідні к.пр.»
[6, с.151]

«Безпосередній об'єкт, будучи обов'язковим елементом будь-якого складу конкретного к.пр., може бути визначений як правовідносини, на які посягає конкретне к.пр. Безпосередній об'єкт носить індивідуальний характер і є частиною відповідного родового об'єкта.» [6, с.152]

У Кримінальному кодексі України статті розташовані у розділах відповідно до родового об'єкта злочинів. У примітці до статті 45 КК України містяться статті, які належать до різних розділів КК України:

стаття 191 – Розділ VI Кримінальні правопорушення проти власності, у цьому розділі «родовим об'єктом цих к.пр. є відносини власності як економічної категорії, що надає власникові або законному володільцеві права на майно»[6, с.552];

стаття 262 – Розділ IX Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки, «кримінальні правопорушення, норми про які розміщені у розділі IX Особливої частини КК, посягають на громадську безпеку, тобто на стан захищеності суспільства від різноманітних факторів і джерел підвищеної

небезпеки...»[6, с.655];

стаття 308, 312, 313, 320 – Розділ XIII Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення, «назва розділу XIII Особливої частини КК є показовою у тому сенсі, що основний його зміст становлять норми про відповідальність за злочини, пов'язані з наркотизмом...»[6, с.719];

стаття 357 – Розділ XV Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів, «родовим об'єктом цих злочинів є певна група суспільних відносин, що виникають між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян і фізичними особами у зв'язку зі здійсненням адміністративно-розпорядчих функцій з метою захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб.» [5, с.429];

стаття 410 – Розділ XIX Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення), «безпосереднім об'єктом цих злочинів є порядок користування військовим майном.» [5, с.549]

стаття 210 – Розділ VII Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності, «безпосередній об'єкт цього злочину – суспільні відносини у сфері використання бюджетних коштів.» [5, с.193];

стаття 354 – Розділ XV Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів, «залежно від безпосереднього об'єкта ці злочини можуть бути розділені на такі групи: ...– інші злочини проти авторитету держави і діяльності об'єднань громадян (статті 354–356 КК). [5, с.430]

статті 364, 364⁻¹, 365⁻², 368, 368⁻³, 368⁻⁴, 368⁻⁵, 369, 369⁻² – Розділ XVII Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної

діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. «...у розділі XVII Особливої частини КК встановлена кримінальна відповідальність за злочини, родовим об'єктом яких є суспільні відносини, що забезпечують нормальну службову діяльність в органах державної влади, місцевого самоврядування, а також в юридичних особах як публічного, так і приватного права. Ці діяння належать до так званих загальних видів службових злочинів, безпосереднім об'єктом кожного з яких є суспільні відносини, що забезпечують нормальну службову діяльність в окремих ланках апарату управління органів державної влади, місцевого самоврядування, а також в окремих юридичних особах публічного та приватного права.» [5, с.476]

Об'єктивна сторона у корупційних злочинах:

«Будучи зовнішнім проявом суспільно небезпечного діяння, що посягає на об'єкт кримінально-правової охорони, об'єктивна сторона визначає, у чому полягає к.пр. та які наслідки воно спричиняє, за яких умов місця, часу та обстановки це к.пр. має місце, в який спосіб і за допомогою яких засобів чи знарядь воно вчиняється.» [6, с.163]

Об'єктивна сторона проявляється у діянні, що має вияв у формі дії чи бездіяльності.

«...корупційні к.пр. можуть мати одну з таких трьох форм:

1) використання службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди (наприклад, ст.ст. 364, 364-1, 365-2 КК). Ознаками цієї форми корупції є:

– діяння у вигляді використання службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей;

– суб'єкт – особа, зазначена у ст. 4 Закону «Про засади запобігання і протидії корупції»;

– мета – одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб;

2) прийняття обіцянки/пропозиції неправомірної вигоди або одержання такої вигоди (наприклад, ст. 368, частини 3 і 4 ст. 368-3, частини 3 і 4 ст. 368-4 КК). Ознаки цієї форми корупції:

- діяння у вигляді прийняття обіцянки/пропозиції неправомірної вигоди або одержання такої вигоди для себе чи інших осіб;

- предмет – неправомірна вигода;

- суб'єкт – особа, зазначена у ст. 4 Закону «Про засади запобігання і протидії корупції»;

3) обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди певній особі з визначеною метою (наприклад, частини 1 і 2 ст. 368-3, частини 1 і 2 ст. 368-4, ст. 369 КК).

Ознаками цієї форми корупції є:

- дія у вигляді обіцянки/пропозиції чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у ст. 4 Закону «Про засади запобігання і протидії корупції», або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам;

- мета – схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей;

- суб'єкт – будь-яка фізична особа.» [6, с.782]

Суб'єктивна сторона у корупційних злочинах:

Усі склади корупційних злочинів передбачають суб'єктивну сторону у вигляді прямого умислу.

Суб'єкт у корупційних злочинах:

Злочини, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, 210, 364, 364⁻¹, 365⁻², частини 3,4 ст. 354, 366⁻², 366⁻³ (не визначені наразі у КК України як корупційні), 368, частини 3,4 ст. 368⁻³, частини 3,4 ст. 368⁻⁴, частини 3,4 ст. 368⁻⁵, вчиняються службовою особою.

У частинах 1, 2 статті 354, частинах 1, 2 ст. 368⁻³, частинах 1, 2 ст. 368⁻⁴, частинах 1, 2 ст. 368⁻⁵ і ст. 369 – суб'єктом є фізична особа, яка відповідно до положень КК України досягла віку кримінальної відповідальності.

У статті 369⁻² суб'єктом злочину може бути як фізична особа, так і службова.

«Оскільки диспозиція ч. 2 ст. 369-2 КК текстуально не конкретизує характеру впливу на особу, уповноважену на виконання функцій держави,

Об'єднана палата виходить із того, що поняттям впливу охоплюється в тому числі використання дружніх, родинних, особистих стосунків з особою, уповноваженою на виконання функцій держави, тощо. В контексті визначення ознак передбаченого цією нормою складу злочину зміст поняття «вплив» законодавець жодним чином не обмежує лише «впливом з використанням влади або службового становища», який є лише одним із способів вчинення цього злочину. Такий вплив полягає в тому, що службова особа завдяки своєму становищу вживає заходів до вчинення дій іншими особами (непідпорядкованими їй і які не перебувають від неї в службовій залежності), де використовує службовий авторитет, свої зв'язки зі службовими особами, інші можливості, обумовлені займаною посадою.»[7]

Поняття службової особи визначено у частині 3 статті 18 КК України. Відповідно до неї службовими особами є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також постійно чи тимчасово обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом.

Проте, наприклад, є позиція, що суб'єкт корупційного правопорушення визначений саме в Законі України «Про запобігання корупції». «Діяння визнається корупційним правопорушенням, якщо воно:... 3) вчинене певним суб'єктом – особою, зазначеною у ст. 4 цього Закону (йдеться про такі п'ять категорій осіб: особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; прирівняні до них особи; особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-

розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, та особи, спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права; посадові особи та працівники юридичних осіб; фізичні особи – у разі одержання від них зазначеними вище особами або за участю цих осіб іншими особами неправомірної вигоди)»[6, с.780]

Зважаючи на вищевикладене, можна дійти висновку, що для визначення складу злочину як корупційного ключову роль відіграє саме наявність у діянні суб'єкта злочину ознак корупції, що визначені в Законі України «Про запобігання корупції». Також спільною рисою усіх корупційних злочинів є те, що всі вони вчиняються з прямим умислом. Тоді як об'єкт і суб'єкт корупційного злочину відповідно до вищеперерахованих корупційних складів злочину може бути будь-яким.

1.3. Міжнародні зобов'язання України щодо покарання за корупційні правопорушення

Україна багато років поспіль декларує на міжнародній арені рішучу готовність до боротьби з корупцією. Зокрема, це підтверджується міжнародними зобов'язаннями, які взяла на себе Україна, шляхом ратифікації низки міжнародних актів. Чи не найважливішу роль відіграють такі основні акти як Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції, яка набрала чинності для України 1 січня 2010 року[8], Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією, яка набрала чинності 1 березня 2010 року[9], Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією, який набрав чинності 1 березня 2010 року[10]. Цілями Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції є сприяння вжиттю й посиленню заходів, спрямованих на більш ефективне й дієве запобігання корупції та боротьбу з нею; заохочення, сприяння та підтримка міжнародного співробітництва й технічної допомоги в запобіганні корупції та в боротьбі з нею, зокрема в поверненні активів; заохочення чесності, відповідальності й належного управління громадськими справами й державним майном.

У Кримінальній конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією серед, власне, злочинів, які знаходять відтворення у КК України саме як корупційні злочини, зазначені й інші види кримінальних правопорушень, які також відображені в КК України, проте не є корупційними. Зокрема, це відмивання доходів, отриманих від злочинів, пов'язаних з корупцією, фінансові злочини. Щодо фінансових злочинів у Конвенції мова йде про підробку фінансових документів для приховування інших корупційних злочинів. В українській практиці поряд з корупційним злочином часто вчиняється злочин, передбачений статтею 366 КК України («Службове підроблення»), яке часто поєднується зі злочинами, передбаченими статтями 191 КК України, 364 КК України, 368 КК України тощо.

У Конвенції ООН проти корупції зазначається, що кожна держава-учасниця вживає законодавчих та інших заходів, що можуть бути необхідними для визнання кримінально караними наступних діянь, якщо вони вчинені умисно:

- обіцянка, пропозиція або надання державній посадовій особі, особисто або через посередників, будь-якої неправомірної переваги для самої посадової особи або іншої фізичної чи юридичної особи, щоб ця посадова особа вчинила будь-яку дію чи утрималась від вчинення дій під час виконання своїх службових обов'язків. Тобто, відповідно до цього положення існує обов'язок передбачення у національному законодавстві кримінальної відповідальності за обіцянку і пропозицію неправомірної вигоди. Проте, законодавець врахував ці положення буквально і передбачив у статтях 354, 368, 368-3, 368-4, 369, 369-2 КК України «пропозицію» і «обіцянку» поруч із «наданням» як закінчений злочин. Хоча перша діяння за своїми ознаками схожі на замах на злочин, який також є кримінально караним відповідно до КК України.

- вимагання або прийняття державною посадовою особою, особисто або через посередників, будь-якої неправомірної переваги для самої посадової особи чи іншої фізичної або юридичної особи, щоб ця посадова особа вчинила

будь-яку дію чи утрималась від вчинення дій під час виконання своїх посадових обов'язків;

- обіцянка, пропозиція або надання іноземній державній посадовій особі чи посадовій особі міжнародної організації, особисто або через посередників, будь-якої неправомірної переваги для самої посадової особи чи іншої фізичної або юридичної особи, щоб ця посадова особа вчинила будь-яку дію чи утрималась від вчинення дій під час виконання своїх посадових обов'язків для одержання або збереження комерційної чи іншої неправомірної переваги у зв'язку з веденням міжнародних справ;

- вимагання або прийняття іноземною державною посадовою особою чи посадовою особою міжнародної організації, особисто або через посередників, будь-якої неправомірної переваги для самої посадової особи чи іншої фізичної або юридичної особи, щоб ця посадова особа вчинила будь-яку дію чи утрималась від вчинення дій під час виконання своїх службових обов'язків;

- розкрадання, неправомірне привласнення або інше нецільове використання державною посадовою особою з метою одержання вигоди для самої себе або іншої фізичної чи юридичної особи будь-якого майна, державних або приватних коштів, або цінних паперів, чи будь-якого цінного предмета, що знаходиться у віданні цієї державної посадової особи на підставі її службового становища.

- обіцянка, пропозиція або надання державній посадовій особі чи будь-якій іншій особі, особисто або через посередників, будь-якої неправомірної переваги, щоб ця посадова особа чи така інша особа зловживала своїм справжнім або удаваним впливом з метою одержання від адміністрації чи державного органу Держави-учасниці будь-якої неправомірної переваги для ініціатора таких дій чи будь-якої іншої особи;

- вимагання або прийняття державною посадовою особою чи будь-якою іншою особою, особисто або через посередників, будь-якої неправомірної переваги для самої себе чи для іншої особи, щоб ця особа чи така інша особа зловживала своїм справжнім або удаваним впливом з метою одержання від

адміністрації або державного органу Держави-учасниці будь-якої неправомірної переваги;

- зловживання службовими повноваженнями або службовим становищем, тобто здійснення будь-якої дії чи утримання від здійснення дій, що є порушенням законодавства, державною посадовою особою під час виконання своїх функцій з метою одержання будь-якої неправомірної вигоди для самої себе чи іншої фізичної або юридичної особи;

- незаконне збагачення, тобто значне збільшення активів державної посадової особи, яке перевищує її законні доходи і які вона не може раціонально обґрунтувати;

- обіцянка, пропозиція або надання, особисто або через посередників, будь-якої неправомірної переваги будь-якій особі, яка керує роботою організації приватного сектора або працює, на будь-якій посаді, у такій організації, для такої особи чи іншої особи, щоб ця особа вчинила, порушуючи свої обов'язки, будь-яку дію чи утрималась від вчинення дій;

- вимагання або прийняття, особисто або через посередників, будь-якої неправомірної переваги будь-якою особою, яка керує роботою організації приватного сектора або працює на будь-якій посаді, у такій організації, для такої особи чи іншої особи, щоб ця особа вчинила, порушуючи свої обов'язки, будь-яку дію чи утрималась від вчинення дій;

- вчинене під час економічної, фінансової або комерційної діяльності розкрадання особою, яка керує роботою організації приватного сектора або працює на будь-якій посаді у такій організації будь-якого майна, приватних коштів, або цінних паперів, чи будь-яких інших цінних предметів, які знаходяться у розпорядженні цієї особи на підставі її службового становища;

- конверсія або переведення майна, якщо відомо, що таке майно є доходами від злочинів, з метою приховання або маскуванню незаконного походження цього майна або з метою надання допомоги будь-якій особі, що бере участь у вчиненні основного злочину, щоб вона могла ухилитися від відповідальності за свої діяння, приховання або маскуванню справжнього

характеру, джерела, місцезнаходження, способу розпорядження, переміщення, прав на майно або його приналежність, якщо відомо, що таке майно є доходами, одержаними злочинним шляхом (за КК України «Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом є злочином, проте, не входить до переліку корупційних злочинів).

У Конвенції ООН проти корупції, наприклад, зазначається можливість пом'якшення покарання для особи за корупційний злочин, якщо вона суттєвим чином співпрацює в розслідуванні або кримінальному переслідуванні.

У Кримінальній конвенції про боротьбу з корупцією зазначається необхідність призначення ефективних, адекватних та стримуючих кримінальних санкцій за корупційні правопорушення. Також, вказується на те, що до юридичних осіб можуть бути застосовані як кримінальні, так і некримінальні санкції і заходи, включаючи штрафи. Також зазначається, що кожна держава має вживати таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення можливості конфіскації чи в інший спосіб вилучення засобів вчинення кримінальних злочинів і доходів, отриманих від кримінальних злочинів, визначених цією Конвенцією, чи власності, вартість якої відповідає таким доходам.

На мою думку, йдеться у першу чергу про співмірність покарання і конкретного кримінального правопорушення, а також про можливість конкретного покарання забезпечити виправлення конкретної особи, а також усвідомлення суспільстві необхідності утримання від вчинення корупційного правопорушення у зв'язку з неминуchoю загрозою майбутнього покарання за нього. Проте, науковці наголошують, що деякі санкції передбачені КК України за корупційні злочини не узгоджуються з міжнародними зобов'язаннями, прийнятими Україною у сфері боротьби з корупцією. Так, «...Санкції, передбачені КК за діяння, криміналізації яких вимагають міжнародні антикорупційні конвенції, в певних аспектах виглядають неузгодженими між собою. Наприклад, виглядає незбалансованою караність проявів пасивного підкупу у приватному секторі: частина 3 ст. 368-3 КК («Підкуп службової

особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми») КК передбачає покарання на строк до трьох років позбавлення волі, а частина 3 статті 368-4 («Підкуп особи, яка надає публічні послуги») КК – до п'яти років позбавлення волі. Вкрай сумнівно, що пасивний підкуп особи, що надає публічні послуги, в усіх випадках становить більшу небезпеку, ніж пасивний підкуп службової особи юридичної особи приватного права.»

[11, с.42]

Окремо варто зазначити, що в Конвенції ООН проти корупції розрізняються три види кримінально-правових наслідків вчинення особою корупційного злочину:

- призупинення операцій (заморожування);
- арешт;
- конфіскація.

Проте, в Конвенції поняття «конфіскація» не використовується як покарання в КК України, а є відповідником «спеціальної конфіскації». У Конвенції зазначається, що конфіскація застосовується щодо:

1. «а) доходів від злочинів, що визначені цією Конвенцією, або майна, вартість якого відповідає вартості таких доходів;
2. б) майна, обладнання та інших засобів, які використовувались або призначалися для використання під час вчинення злочинів, що визначені цією Конвенцією.»[8]

Також, в частині 8 статті 31 Конвенції зазначається, що «Держави-учасниці можуть розглянути можливість встановлення вимоги про те, щоб особа, яка вчинила злочин, довела законне походження таких удаваних доходів від злочину або іншого майна, що підлягає конфіскації, тією мірою, якою така вимога відповідає основоположним принципам їхнього внутрішнього права й характеру судового або іншого розгляду.»[8] Проте, в законодавстві, що регулює відносини, пов'язані із вчиненням корупційних правопорушень подібна норма відсутня.

Також, відповідно до частини 3 статті 19 Кримінальної Конвенції про боротьбу з корупцією «кожна Сторона вживатиме таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення можливості конфіскації чи в інший спосіб вилучення засобів вчинення кримінальних злочинів і доходів, отриманих від кримінальних злочинів, визначених цією Конвенцією, чи власності, вартість якої відповідає таким доходам.»[9]

Вищезазначені положення вказують на важливість застосування судами такого покарання як конфіскація майна, такого заходу кримінально-правового характеру як спеціальна конфіскація, а також, запровадження інших механізмів для перевірки законності отримання майна для унеможливлення подальшого приховування активів, здобутих від вчинення корупційних злочинів.

* * *

В якості висновків до розділу 1 слід зазначити:

Наразі відсутнє чітке визначення критеріїв, за якими кримінальні правопорушення визнаються корупційними. Оскільки, ознаки корупційного правопорушення, які містяться в Законі України «Про запобігання корупції» не повною мірою відображені в КК України, особливо, щодо критеріїв (не)включення конкретної статті (її частини) до примітки до статті 45 КК України. Це є важливим аспектом у забезпеченні правової визначеності, передбачуваності законодавства та правильного тлумачення

Міжнародні зобов'язання України вказують перш за все на ефективну боротьбу з корупцією. Отже, і покарання за корупційні злочини мають відповідати цим показникам та бути спрямованими на перевиховання та виправлення особи, аби не допустити вчинення злочину в майбутньому.

Розділ 2. Види покарань та інших кримінально-правових наслідків за вчинення корупційних правопорушень

2.1. Основні покарання за корупційні злочини

Основні покарання зазначаються в частині 1 ст. 52 КК України.

Основними покараннями є: громадські роботи; виправні роботи; службові обмеження для військовослужбовців; арешт; обмеження волі; тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців; позбавлення волі на певний строк; довічне позбавлення волі;

Окрім того, відповідно до частини 3 ст. 52 КК України, штраф та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю можуть застосовуватися як основні, так і як додаткові покарання.

У санкціях статей КК України передбачені наступні основні покарання за корупційні правопорушення: штраф; громадські роботи; виправні роботи; арешт; обмеження волі; позбавлення волі на певний строк.

Проаналізувавши покарання за корупційні злочини, можна дійти висновку, що у більшості статей основним покаранням є обмеження або позбавлення волі на певний строк (Додаток 1).

На мою думку, є неправильним те, що за частинами 2 і 3 статті 191 КК України передбачено покарання лише у вигляді обмеження чи позбавлення волі, а в частинах 4 і 5 ст. 191 КК України взагалі відсутня будь-яка альтернатива позбавленню волі. У частині 3 з'являються такі кваліфікуючі ознаки як повторність та вчинення злочину за попередньою змовою, проте, покарання суттєво не відрізняється від ч. 2 ст. 191, коли службова особа вчиняє злочин вперше і іноді на зовсім незначну суму.

«Різні типи заходів так званого громадського впливу мали вивести велике число правопорушників за межі пенітенціарної системи, становлячи водночас суворе покарання. Цей підхід узгоджується з даними статистики, які показують, що серед тих, хто сидів у в'язниці, значно більший відсоток знову постає перед судом, ніж серед тих правопорушників, хто підлягав іншим

покаранням».[12, с.144-145]

На мою думку, покарання у вигляді позбавлення волі має бути крайнім заходом, і не передбачатися за кожною частиною вищезазначеної статті.

Мені видається неправильним те, що за ч. 2 ст. 191 різні за своєю сутністю дії караються однаково. Адже, повторне викрадення перерахованих у статті предметів і вимагання за попередньою змовою групою осіб, шляхом зловживання службовим становищем є дуже різними за небезпечністю і можливою шкодою злочинами. Проте покарання, передбачене у цій частині, на мою думку, не дозволяє повною мірою врахувати ці особливості.

Порівнюючи покарання за ч. 2 ст. 308 КК України і ч. 2 ст. 262 КК України можна помітити, що вони є ідентичними. Хоча, у ч. 2 ст. 308 КК України передбачені дії, пов'язані з насильством або погрозою його застосування, тоді як у попередній частині статті така кваліфікуюча ознака відсутня. На мою думку, у санкції повинна бути врахована ця відмінність.

За ч.2 ст. 410 КК України передбачене основне покарання у вигляді позбавлення волі на строк від 5 до 10 років.

За ч.3 ст. 410 КК України передбачене основне покарання у вигляді позбавлення волі на строк від 5 до 12 років.

За ч.4 ст. 410 КК України передбачене основне покарання у вигляді позбавлення волі на строк від 10 до 15 років.

Так само як і у інших вищевказаних статтях є проблемою відсутність альтернативних покарань позбавленню волі.

За ч. 1 ст. 354 КК України передбачене основне покарання у вигляді штрафу від 100 до 250 нмдг, або громадські роботи та строк до 100 годин, або виправні роботи на строк до 1 року, або обмеження волі на строк до 2 років, або позбавлення волі до 2 років.

У санкції саме цієї статті різних видів покарань чи не найбільше (штраф, громадські роботи, виправні роботи, обмеження волі, позбавлення волі на певний строк). З одного боку, це розширює можливості судді обрати покарання, яке найбільше сприятиме його меті, а з іншого боку – створює корупційні

ризика. До того ж, це створює певну нерівність, оскільки за деякими статтями передбачене лише позбавлення волі (статті 308, 312, 313). Проте, така диференціація покарань є правильною, оскільки дозволяє судді оцінити кожен ситуацію окремо і призначити особі таке покарання, яке найбільше сприятиме її виправленню.

«Справді, можливо досягти мети, яка встановлюється законом про кримінальну відповідальність, шляхом урізноманітнення кримінальних покарань, що, насамперед, дає змогу суду в кожному конкретному випадку, призначаючи особі, винній у скоєнні злочину, покарання, застосувати принцип індивідуалізації і справедливості відповідальності.»[13, с. 192]

Варто зазначити, що у цій статті за пропозицію неправомірної вигоди максимальне покарання передбачене у вигляді позбавлення волі до 2 років, а за вимагання неправомірної вигоди – позбавлення волі до 3 років. Хоча, на мою думку, вимагання є набагато більш небезпечним (таким, що завдає більшої шкоди) кримінальним правопорушенням (наприклад, вимагання лікарем у родичів надати неправомірну вигоду для порятунку тяжкохворого пацієнта).

У частині 2 ст. 364⁻¹ КК України штраф бере початок від 400 нмдг. А, наприклад, штраф за прийняття пропозиції, обіцянки чи одержання неправомірної вигоди за частиною 3 ст. 354 КК України – від двохсот п'ятдесяти до п'ятисот нмдг. У статті 365⁻² КК України найменш суворим є обмеження волі на строк до 3 років, а найсуворішим – позбавлення волі до 8 років.

«За своєю конструкцією санкції ст. 364-1 КК України є альтернативними та відносно визначеними, що цілком виправдано, адже альтернативні та відносно визначені санкції дають суду можливість індивідуалізувати покарання з урахуванням особи винного та обтяжуючих чи пом'якшуючих покарання обставин, що, своєю чергою, дозволяє досягти конкретної мети покарання».[14, с.208]

Я погоджуюся з такою думкою автора, адже, складно досягнути мети покарання у випадку, коли альтернативних покарань у санкції статті немає.

За ч. 3 ст. 368 КК України передбачене основне покарання позбавлення волі від 5 до 10 років.

За ч. 4 ст. 368 КК України передбачене основне покарання позбавлення волі від 8 до 12 років.

Я погоджуюся з тим, що вчинення корупційних злочинів має каратися суворо, проте, мені видається дивним, що нижня межа покарання за умисне вбивство за ч. 1 ст. 115 КК України складає 7 років, а за отримання неправомірної вигоди в особливо великому розмірі – 8 років.

Якщо порівнювати покарання за частинами 1 і 2, то відмінність між ними є дуже суттєвою. Наприклад, неправомірною вигодою в значному розмірі (частина 2) вважається вигода, що в сто і більше разів перевищує нмдг. Тобто, у 2020 році – це 105 100 грн. Так, особа, яка прийняла обіцянку неправомірної вигоди в сумі 105 000 грн, може розраховувати на покарання у вигляді штрафу від однієї тисячі до тисячі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. А особа, яка отримала обіцянку неправомірної вигоди в сумі 105 105 грн. – від 3 до 6 років позбавлення волі. Це надто велика і несправедлива різниця. На мою думку, правильніше було б диференціювати покарання не тільки за сумою неправомірної вигоди, а й за тим, чи отримала особа хоча б частину цієї вигоди.

У статті 368⁻³ КК України найменш суворим є покарання у вигляді штрафу від ста п'ятдесяти нмдг, а найбільш суворим – позбавлення волі до 7 років. У частині 4 статті 368⁻³ КК України конфіскація вже є обов'язковою.

У більшості статей передбачене таке основне покарання як штраф. Найбільша сума штрафу становить 3 тисячі нмдг, що дорівнює 51 000 грн. Проте, такий штраф передбачений лише в 1 статті – ст. 366⁻¹ КК України. На мою думку, штрафи мають бути значно збільшені.

Р. Гора у своїй статті зазначає: «Саме по собі передбачення в законі більш високих розмірів штрафу більшою мірою відповідало суспільній небезпечності розглядуваного злочину.» [14, с. 209] Повністю поділяю думку автора, вважаю, що суми штрафів за усі корупційні злочини мають бути високими.

Щодо визначення розміру штрафу, практику Великобританії наводить у своїй праці Бондаренко О.С.: «Система покарань за корупційні злочини у Великобританії є досить диференційованою. Оскільки передбачає такі покарання, як штраф (розмір якого не обмежується законом, тобто може визначатись суддею на основі власного переконання та ступеня вини засудженого)».[15, с.76] Мені така ідея загалом видається цікавою, проте, я вважаю, що в законодавстві усе ж таки мають бути визначені правила розрахунку суми штрафу (наприклад, відсоток від завданої шкоди та/або з урахуванням майнового стану засудженого). Також, при розрахунку штрафу враховується середній дохід засудженого за Кримінальним кодексом Німеччини.[16]

2.2. Додаткові покарання за корупційні злочини

У частині 2 ст. 52 КК України додатковими покараннями визначені позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу та конфіскація майна.

Також, відповідно до частини 3 ст. 52 КК України штраф та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю можуть застосовуватися як основні, так і як додаткові покарання.

Таке покарання як позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу може відповідно до статті 54 КК України бути застосовано до особи, яка засуджена за тяжкий чи особливо тяжкий злочин, і яка має військове, спеціальне звання, ранг, чин або кваліфікаційний клас, може бути позбавлена за вироком суду цього звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу. Так, відповідно до статистики, відображеної на офіційному сайті «Судова влада»[17] за 2020 рік не було призначено жодного відповідного покарання.

Найбільш поширеним додатковим покаранням за корупційні злочини є позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю та конфіскація майна. Відповідно до частини 1 ст. 55 КК України позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю може бути призначене як основне покарання на строк від двох до п'яти років або як додаткове покарання на строк від одного до трьох років. А також, відповідно до частини 2 ст. 55 КК України позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як додаткове покарання може бути призначене й у випадках, коли воно не передбачене в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини цього Кодексу за умови, що з урахуванням характеру злочину, вчиненого за посадою або у зв'язку із заняттям певною діяльністю, особи засудженого та інших обставин справи суд визнає за неможливе збереження за ним права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

У статті 365⁻² КК України увагу привертає таке обов'язкове додаткове

покарання як позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю. У частині 1 це покарання досягає 10 років. Хоча, в частині 1 ст. 55 КК України вказано, що позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю може бути призначене як основне покарання на строк від 2 до 5 років або як додаткове покарання на строк від одного до трьох років. Проте, ще цікавішим є те, що вже в частині 2 це ж саме покарання вже до 3 років. Виправлення цієї помилки законодавця можливе двома шляхами:

1. Шляхом приведення у відповідність санкції у частині 1 ст. 365⁻² до статті

55 КК України. Тоді частина 1 ст. 365⁻² має бути викладена наступним чином: «Зловживання своїми повноваженнями аудитором, нотаріусом, оцінювачем, уповноваженою особою або службовою особою Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, іншою особою, яка не є державним службовцем, посадовою особою місцевого самоврядування, але здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, у тому числі послуг експерта, арбітражного керуючого, приватного виконавця, незалежного посередника, члена трудового арбітражу, третейського судді (під час виконання цих функцій), або державним реєстратором, суб'єктом державної реєстрації прав, державним виконавцем, приватним виконавцем з метою отримання неправомірної вигоди, якщо це завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам або інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам юридичних осіб, -

карається штрафом від двох тисяч до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.»

2. Шляхом внесення змін до частини 1 статті 55 КК України. Тоді частина 1

ст. 55 КК України може бути викладена наступним чином: «Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю може бути призначене як основне покарання на строк від п'яти до десяти років,

а у випадку вчинення тяжкого чи особливо тяжкого корупційного злочину довічно, з можливістю перегляду строку покарання не раніше, ніж через десять років, або як додаткове покарання на строк від одного до десяти років.»

У деяких статтях (ст. 365², 369 КК України) існує дискреція щодо застосування чи не застосування конфіскації майна. На мою думку, це створює певну корупційну загрозу під час призначення покарання, оскільки для особи, яка вчиняє корупційний злочин, конфіскація може бути психологічно навіть страшніше за позбавлення волі.

«Результати дослідження дозволяють акцентувати на тому, що покарання у виді позбавлення права займатися певною діяльністю володіє значними можливостями як карального, так і виправного впливу на винуватих, а також, є більш ефективним, ніж призначення за ці ж діяння коротких строків позбавлення волі або виправних робіт.»[18, с. 183]

На мою думку, мінімальний строк такого покарання як позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю має бути підвищений до 5 років, а максимальний строк має бути довічним з можливістю перегляду не раніше, ніж через 10 років. Максимальний строк заборони обіймати певні посади або займатися певною діяльністю має бути застосований лише у випадку вчинення тяжкого чи особливо тяжкого корупційного злочину. Такі суворі заходи впливу на особу, яка вчинила корупційний злочин дозволить не тільки сприяти виправленню правопорушника, але й створить раціональну перешкоду для недобросовісних представників публічної служби у доступі до посади. Також, можливим є виключення зі статті 55 строків, що обмежують призначення покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю. У такому разі законодавець встановлюватиме ці обмеження, враховуючи конкретний склад злочину. Проте, важливим аспектом у цьому випадку є загальне підвищення строків покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Наприклад, у КК Республіки Казахстан у статті 40 «Види покарань» зазначено такий вид покарання як «позбавлення права обіймати певну посаду

чи займатися певною діяльністю». В частині 2 статті 50 КК Республіки Казахстан «за вчинення корупційних злочинів позбавлення права обіймати певну посаду чи займатися певною діяльністю призначається обов'язково і полягає в довічній забороні обіймати посади на державній службі, судді, в органах місцевого самоврядування, Національному банку Республіки Казахстан і його відомствах, уповноваженому органі з регулювання, контролю і нагляду фінансового ринку і фінансових організацій, державних організаціях і суб'єктах квазідержавного сектору.»[19]

Ш. Б. Давлатов у своїй статті вказує на наступне: «...зі змісту норми випливає, що дане додаткове покарання призначається не за злочин як такий, а у зв'язку з тим, що злочин був вчинений «за посадою або у зв'язку із заняттям певною діяльністю». Така побудова підстави застосування додаткового покарання певною мірою руйнує саму концепцію призначення покарання і характеризує його не як покарання, а як засіб безпеки. Правильність такого висновку підтверджується і такими словами наведеної норми: «Суд визнає за неможливе збереження за ним права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю». Тобто, передумовою застосування додаткового покарання за цією нормою є не потреба покарати винного, а визнання неможливості збереження за винним відповідного права, чим виключається доступ цієї особи до посад чи діяльності, які використовувалися нею для злочинної діяльності.»[20, с.164] У проєкті нового Кримінального кодексу України розробники розрізняють поняття «покарання» та «засоби безпеки», серед яких є «обмежувальні засоби». У частині 1 ст. 3.6.5 зазначається, що «обмежувальні засоби полягають у забороні вчинення особою певних діянь, а також у обмеженні її прав та свобод з метою убезпечення суспільства від зловживання ними.»[21] До обмежувальних засобів, зокрема, належить і обмеження права обіймати певні посади та обмеження права здійснювати певні види діяльності.

2.3. Особливості призначення покарання за корупційні злочини

Відповідно до частини 1 ст. 69 КК України за наявності кількох обставин, що пом'якшують покарання та істотно знижують ступінь тяжкості

вчиненого злочину, з урахуванням особи винного суд, умотивувавши своє рішення, може, *крім випадків засудження за корупційний злочин*, призначити основне покарання, нижче від найнижчої межі, встановленої в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини цього Кодексу, або перейти до іншого, більш м'якого виду основного покарання, не зазначеного в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини цього Кодексу за цей злочин. У цьому випадку суд не має права призначити покарання, нижче від найнижчої межі, встановленої для такого виду покарання в Загальній частині КК України.

Основною проблемою у цьому випадку є ідентифікація злочину як корупційного та подолання суперечності між приміткою до статті 45 КК України. Оскільки, суди, розглядаючи кримінальні провадження, наприклад, за статтями 210, 366⁻², 368⁻⁵, 366⁻³, 320 тощо, мають дійти висновку, чи можуть вони застосовувати положення статті 69 КК України у випадку вчинення цих злочинів. З одного боку, ці злочини, окрім ст. 366⁻² та 366⁻³ (наразі є лише законопроект про внесення цих статей до примітки до статті 45 КК України) внесені до примітки до статті 45 КК України. Проте, ці злочини не містять визначених у Законі України «Про запобігання корупції» ознак корупції необхідних для визнання правопорушення корупційним за своїм змістом. Сама лише наявність цих складів злочинів у примітці до статті 45 КК України не робить ці злочини автоматично корупційними за змістом. Адже, таким чином, до примітки можна внести будь-яку статтю, наприклад, ст. 115 КК України («Умисне вбивство»).

У санкціях деяких статей за корупційні злочини передбачене призначення одночасно кількох додаткових покарань. Так, у статті 364 КК України передбачені два додаткових покарання (позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та штраф). Штрафи, які передбачені в санкціях статей, є невеликими (в межах трьох тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян), проте, відповідно до частини другої статті 53 КК України за вчинення кримінального правопорушення, за яке передбачене основне покарання у виді штрафу *понад три тисячі*

неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, розмір штрафу, що призначається судом, не може бути меншим за розмір майнової шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, або отриманого внаслідок вчинення кримінального правопорушення доходу, незалежно від граничного розміру штрафу, передбаченого санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини цього Кодексу. Але в санкціях статей, які містять склади корупційних злочинів, не передбачено штрафу понад три тисячі неоподаткованих мінімумів доходів громадян.

У проєкті нового Кримінального кодексу передбачено, що «штраф як додаткове покарання призначається у разі вчинення:

а) злочину, наслідком якого є отримання незаконного доходу або неправомірна несплата належного,

б) корупційного злочину або

в) умисного злочину, яким спричинено значну чи тяжку майнову шкоду.

5. Штраф як додаткове покарання призначається у таких розмірах:

а) за злочин 1 ступеня – від 50 до 200 розрахункових одиниць;

б) за злочин 2 ступеня – від 200 до 300 розрахункових одиниць;

в) за злочин 3 ступеня – від 300 до 400 розрахункових одиниць;

г) за злочин 4 ступеня – від 400 до 500 розрахункових одиниць;

д) за злочин 5 ступеня – від 500 до 750 розрахункових одиниць;

е) за злочин 6 ступеня – від 750 до 1000 розрахункових одиниць;

є) за злочин 7 ступеня – від 1000 до 1500 розрахункових одиниць;

ж) за злочин 8 ступеня – від 1500 до 2000 розрахункових одиниць;

з) за злочин 9 ступеня – від 2000 до 2500 розрахункових одиниць;

и) за злочин 10 ступеня – від 2500 до 3000 розрахункових одиниць.» [4]

Застосування 10 ступенів тяжкості кримінального правопорушення залежно від рівня шкоди та наявності ознак, що знижують/підвищують тяжкість, значно ефективніше враховує особливості конкретного злочину та необхідність визначення конкретної суми штрафу.

2.4. Особливості звільнення від відповідальності, покарання за корупційні злочини

Відповідно до статті 45 КК України особа, яка вперше вчинила кримінальний проступок або необережний нетяжкий злочин, *крім корупційних кримінальних правопорушень*, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона після вчинення кримінального правопорушення щиро покалася, активно сприяла розкриттю кримінального правопорушення і повністю відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду.

Відповідно до статті 46 КК України особа, яка вперше вчинила кримінальний проступок або необережний нетяжкий злочин, *крім корупційних кримінальних правопорушень*, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона примирилася з потерпілим та відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду.

Відповідно до частини першої статті 47 КК України особу, яка вперше вчинила кримінальний проступок або нетяжкий злочин, *крім корупційних кримінальних правопорушень*, та щиро покалася, може бути звільнено від кримінальної відповідальності з передачею її на поруки колективу підприємства, установи чи організації за їхнім клопотанням за умови, що вона протягом року з дня передачі її на поруки виправдає довіру колективу, не ухилятиметься від заходів виховного характеру та не порушуватиме громадського порядку.

Відповідно до статті 48 КК України особу, яка вперше вчинила кримінальний проступок або нетяжкий злочин, *крім корупційних кримінальних правопорушень*, може бути звільнено від кримінальної відповідальності, якщо буде визнано, що на час кримінального провадження внаслідок зміни обстановки вчинене нею діяння втратило суспільну небезпечність або ця особа перестала бути суспільно небезпечною.

Відповідно до частини 4 ст. 74 КК України особа, яка вчинила злочин невеликої або середньої тяжкості, *крім корупційних злочинів*, може бути за вироком суду звільнена від покарання, якщо буде визнано, що з

урахуванням бездоганної поведінки і сумлінного ставлення до праці цю особу на час розгляду справи в суді не можна вважати суспільно небезпечною.

Відповідно до частини 1 ст. 75 КК України якщо суд, *крім випадків засудження за корупційний злочин*, при призначенні покарання у виді виправних робіт, службового обмеження для військовослужбовців, обмеження волі, а також позбавлення волі на строк не більше п'яти років, враховуючи тяжкість злочину, особу винного та інші обставини справи, дійде висновку про можливість виправлення засудженого без відбування покарання, він може прийняти рішення про звільнення від відбування покарання з випробуванням.

«Звільнення засудженого від відбування покарання з випробуванням за корупційний злочин, вчинений після 25 січня 2015 р., зокрема у разі затвердження угоди про примирення або про визнання вини (ч. 2 ст. 75 КК), є незаконним. Своєю чергою дострокові види звільнення від покарання, передбачені статтями 81, 82, 86, 87 КК, можуть бути застосовані виключно щодо осіб, які вчинили корупційні злочини середньої тяжкості. Законодавство в цій частині потребує вдосконалення.»[22, с. 28-29]

«КК України містить низку положень, які стосуються саме корупційних злочинів, і які суттєво обмежують можливості суду в контексті звільнення корупціонерів від кримінальної відповідальності, покарання або його відбування. Так, із прийняттям Закону №1698-VIII від 14 жовтня 2014 року, що набрав чинності 26 січня 2015 року, до осіб, які вчинили корупційні злочини:

1) унеможливлено застосування положень КК щодо:

– звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із дійовим каяттям, примиренням з потерпілим, передачею на поруки, зміною обстановки (статті 45, 46, 47 і 48 КК);

– призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом (ч. 1 ст. 69 КК);

– звільнення від покарання «з урахуванням бездоганної поведінки і сумлінного ставлення до праці» (ч. 4 ст. 74 КК);

– звільнення від покарання з випробуванням (ч. 1 ст. 75, ч. 1 ст. 79 КК);

– дострокового зняття судимості (ст. 91 КК);

2) суттєво обмежено застосування положень КК щодо:

- умовно-дострокового звільнення від відбування покарання (п. 1 і 2 ч. 3 ст. 81 КК);
- заміни невідбутої частини покарання більш м'яким (п. 1 і 2 ч. 4 ст. 82 КК);
- повного або часткового звільнення від відбування покарання за амністією та помилуванням (ч. 4 ст. 86, ч. 3 ст. 87 КК).

Всі ці новели мають важливе значення в контексті забезпечення невідворотності кримінальної відповідальності за корупційні злочини, адже раніше саме ці механізми використовувалися судами для того, щоб корупціонери залишалися непокараними.»[23]

«...Деякі суди і до цього часу не відмовились від широкого застосування ст. 75 КК, незважаючи на прямі заборони, які містяться в чинному законодавстві. У цій ситуації особлива роль належить Верховному Суду, який забезпечує сталість та єдність судової практики в порядку та спосіб, визначені процесуальним законом. Висновки щодо застосування норм права, викладені у постановках Верховного Суду, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права, та враховуються іншими судами при застосуванні таких норм права (ч. 1 ст. 36, частини 5, 6 ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»).

Використовуючи надані повноваження, Верховний Суд узагальнює судову практику таким чином, щоб вона відповідала вимогам чинного законодавства. Так, Верховний Суд розглянув кримінальне провадження за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 191, ч. 1 ст. 366 КК, за касаційною скаргою прокурора на ухвалу апеляційного суду. За вироком місцевого суду ОСОБА_1 визнано винуватою у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 191, ч. 1 ст. 366 КК, і на підставі ч. 1 ст. 70 цього Кодексу остаточно призначено покарання у вигляді обмеження волі на строк 1 рік 1 місяць із позбавленням права обіймати посади, пов'язані з організаційно-розпорядчими та

адміністративно-господарськими функціями, на строк 1 рік 1 місяць. Апеляційний суд ухвалою частково задовольнив апеляційну скаргу засудженої та змінив вирок суду першої інстанції. На підставі ст. 75 КК звільнив ОСОБА_1 від відбування покарання, призначеного судом першої інстанції, з випробуванням з іспитовим строком тривалістю 3 роки, якщо вона протягом цього строку не вчинить нового кримінального правопорушення і виконає обов'язки, покладені на неї відповідно до ст. 76 КК. У решті вирок суду залишено без змін. Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу прокурора з огляду на таке. Суд апеляційної інстанції, переглядаючи вирок суду першої інстанції за апеляційною скаргою засудженої, дійшов помилкового висновку про наявність підстав для звільнення ОСОБА_1 від відбування покарання з випробуванням. Проаналізувавши положення примітки ст. 45, ч. 1 ст. 75 КК, Верховний Суд дійшов висновку, що ОСОБА_1 визнано винуватою у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 191, ч. 1 ст. 366 КК, один з яких належить до корупційних. За таких обставин, звільняючи ОСОБА_1, яку визнано винуватою у вчиненні корупційного кримінального правопорушення, від відбування покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК, суд апеляційної інстанції неправильно застосував закон України про кримінальну відповідальність – застосував закон, який не підлягає застосуванню.[24]

Судова практика щодо можливості застосування ч. 2 ст. 75 КК до осіб, які вчинили корупційні злочини, також виявилась неоднозначною. Так, за вироком Вищого антикорупційного суду було затверджено угоду про визнання винуватості в кримінальному провадженні, укладену між прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Офісу Генерального прокурора та ОСОБА_1. Визнано винуватим ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 369 КК. Призначено ОСОБА_1 узгоджене сторонами угоди про визнання винуватості основне покарання у вигляді позбавлення волі на строк 5 років без конфіскації майна та звільнено ОСОБА_1 на підставі ч. 2 ст. 75 КК від відбування узгодженого сторонами основного покарання зі встановленням йому іспитового строку тривалістю 3 роки.[25]»[26]

«Формально-логічні розмірковування, а також системне тлумачення кримінально-правових норм, які стосуються звільнення від відбування покарання з випробуванням, дозволяють зробити висновок про те, що законодавець обмежує можливість застосування такого звільнення на підставі угоди про визнання винуватості щодо осіб, які вчинили корупційні злочини. Так, незважаючи на те, що в ч. 2 ст. 75 КК, яка передбачає можливість звільнення від відбування покарання з випробуванням у зв'язку із затвердженням угоди про визнання винуватості, не передбачено прямого застереження про неможливість застосування такого звільнення у разі засудження особи за корупційний злочин, саме такий висновок очевидний зі системного тлумачення норм КК України. Адже норми, передбачені в ч. 1 ст. 75 КК та ч. 2 ст. 75 КК, співвідносяться як загальна та спеціальна. Тобто в ч. 1 ст. 75 КК законодавець описує загальні положення застосування звільнення від відбування покарання з випробуванням. А в ч. 2 ст. 75 КК описується спеціальний випадок такого звільнення – наявність угоди про визнання винуватості. В ч. 2 ст. 75 КК законодавець не створює нового виду звільнення від відбування покарання, він лише деталізує наявний. Тому за такого співвідношення кримінально-правових норм зрозумілий висновок про те, що в спеціальній нормі повинні бути збережені всі ті положення (вимоги), які притаманні загальній нормі. Іншими словами, застосування ч. 2 ст. 75 КК можливе лише за умови збереження всіх вимог для такого виду звільнення, передбачених у ч. 1 ст. 75 КК. Тобто застосування звільнення від відбування покарання з випробуванням на підставі затвердження угоди про визнання винуватості можливе не тільки у випадку, коли сторонами угоди буде узгоджено покарання у виді виправних робіт, службового обмеження для військовослужбовців, обмеження волі або позбавлення волі на строк не більше п'яти років, як і вимагає ч. 1 ст. 75 КК, але й тоді, коли буде визнано, що виправлення засудженого можливе без відбування покарання, крім засудження за корупційний злочин»[27, с.241]

Однак, у науковців викликає сумнів необхідність запровадження обмежень щодо звільнення від покарання для осіб, які вчинили корупційні

злочини. Насамперед, у порівнянні зі злочинами проти життя і здоров'я, проти статевої свободи і статевої недоторканності, проти власності тощо. «Не викликає сумнівів, що саме ознака корупційності певних діянь і слугує підставою для посилення кримінально-правових засобів. Сумніви викликає інша обставина, а саме – кримінально-правове обґрунтування такого кроку. Тяжкість покарання у кримінальному праві залежить, насамперед, від ступеня тяжкості злочину. Складовими останньої є значимість об'єкта посягання (сфера публічного чи приватного управління далеко не найбільш значущий об'єкт), неможливість його поновлення (на відміну, скажімо, від життя при заподіянні смерті, цей об'єкт легко поновлюється шляхом вилучення винуватця з кола відповідних суспільних відносин), насильницький спосіб вчинення злочину (корупційним діянням він не притаманний), незворотній характер наслідків, що настали (наслідки вчинення корупційних злочинів, при нормальній роботі правоохоронних структур, є цілком зворотними). Звідси виходить, що корупційність не може розглядатися як особлива підстава для кримінально-правового обґрунтування посилення реакції з боку держави на такі злочини. Впроваджений законодавцем підхід неминуче призведе до перенасиченості суспільства кримінальною репресією, особливо враховуючи те, що поняттям «корупційні злочини» охоплюється не тільки публічна, а й приватно-правова сфера, хоча навряд чи він здатний суттєво покращити показники корупції.»[28, с.49-50]

Також, науковці ставлять під сумнів ефективність положень, що унеможливають звільнення від відповідальності та покарання в аспекті попередження вчинення нових корупційних правопорушень.

«Окрім того, законодавець унеможливив застосування на загальних підставах щодо осіб, які вчинили корупційні злочини, інститутів звільнення від кримінальної відповідальності чи від покарання або його відбування, а також призначення покарання нижчого від найнижчої межі, встановленої в санкції відповідної статті. Зазначені положення ґрунтуються на нормах міжнародного законодавства та є ще одним поступом у боротьбі із корупцією в Україні. Попри це, і досі невирішеним є питання, чи є запроваджені новели

оптимальним варіантом удосконалення кримінального законодавства у рамках протидії корупційним проявам. Аналіз звітності основних показників роботи органів досудового розслідування, підготовленої Генеральною прокуратурою України, за період протягом 2014-2016 років, засвідчує тенденцію до збільшення випадків вчинення злочинів, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди. Наприклад, у 2014 р. за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України) зареєстровано 600 злочинів, за якими 248 кримінальних проваджень направлено до суду з обвинувальним актом; у 2015 р. відповідно – 1588 та 730; у 2016 р. – 1578 та 5941. Такий стан речей свідчить про поширеність відповідних злочинних посягань та їх суспільну небезпеку, оскільки корупція підриває соціальну справедливість, порушує конституційні права громадян та послаблює економічний розвиток суспільства.»[29, с.23-24] Зазначена статистика вкотре підтверджує тезу, що сама по собі суворість покарання не впливає на кількість нових правопорушень, оскільки значну роль відіграє невідворотність покарання, особливо у тих випадках, коли вчиняються тяжкі та особливо тяжкі корупційні злочини.

* * *

У якості висновків до розділу 2 хочу зазначити наступне:

1. На мою думку, є абсолютно неправильно безальтернативність покарань у деяких статтях (частинах статей), що передбачають відповідальність за корупційні кримінальні правопорушення. Таке основне покарання як позбавлення волі на певний строк є дуже поширеним і в деяких статтях не має альтернативи. Оскільки позбавлення волі є таким покаранням, яке є виправданим лише тоді, коли жодне інше покарання не здатне досягти мети покарання, має існувати альтернатива (це не стосується злочинів, що пов'язані з застосуванням насильства, або такі, що завдали шкоди життю чи здоров'ю людини).

2. Штрафи за корупційні злочини є невиправдано низькими і не відповідають тяжкості тих кримінальних правопорушень, за які вони

передбачені, а тому мають бути значно збільшені. Розмір штрафу може залежати від суми шкоди, яка завдана діями особи чи суми неправомірної вигоди тощо або від майнового стану особи правопорушника. Наприклад, у статтях 368⁻³, 368⁻⁴, 366⁻², 366⁻³, 365⁻², ч. 1 ст. 369, 369² ч.1,2 ст. 364⁻¹ ч. 1 ст. 368 передбачені найбільші штрафи – загалом, від 1 до 5 тис. нмдг. Наразі це становить від 17 000 грн до 85 000 грн. Також, розмір штрафів не змінюється, оскільки існує стала сума для розрахунку. Для корупційних злочинів, які часто сумами вчинюються у великих розмірах, такі штрафи є досить низькими, тому варто було б підвищити нижню межу до 5 тис. нмдг. Також, можливо, варто було б встановлювати розмір штрафів відповідно до прожиткового мінімуму або регулярно (наприклад, один раз на рік) переглядати суму, відповідно до якої здійснюється розрахунок штрафів.

3. Таке покарання як позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю є, на мою думку, набагато важливішим у запобіганні вчиненню корупційних злочинів та виправленню особи, ніж позбавлення волі. Тому, я вважаю, що строк цього покарання має бути збільшений, аби особа, яка вчинила корупційний злочин, не мала доступу до певного кола посад (особливо публічної служби) упродовж довгого періоду часу. Окремою проблемою є те, що існує альтернатива призначення чи не призначення такого покарання як позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю. У таких випадках суди часто не призначають цей різновид додаткового покарання. На мою думку, ця конструкція існує для того, аби зважити шкоду, яку спричинила особа, вчинивши злочин на певній посаді і користь від її діяльності на цій посаді і можливість надалі виконувати покладені на неї обов'язки. Проте, це призводить до того, що, наприклад, лікар, який прохав чи навіть вимагав від пацієнта неправомірну вигоду (ст. 354 КК України), продовжує надалі свою лікарську практику і потенційно може продовжувати вчиняти корупційні правопорушення. На мою думку, необхідно обмежити випадки, коли таке покарання як позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю може не призначатися. У той же час, необхідно зробити обов'язковим призначення такого додаткового покарання як

позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю у тих частинах статей, в яких передбачені одна або кілька кваліфікуючих ознак.

4. Також, окремою проблемою є те, що суди продовжують застосовувати статтю 75 КК України у випадку вчинення особою корупційного злочину. Проте, виникає питання, чи не є таке обмеження для всіх корупційних злочинів занадто узагальнюючим, адже це обмеження є однаковим і у випадку присвоєння касиром коштів в сумі 100 грн., і у випадку отримання уповноваженою особою неправомірної вигоди у вигляді 6 млн. доларів. Тому, можливо, попри те, що корупційні злочини мають надзвичайний рівень поширення в Україні та становлять загрозу, слід переглянути обмеження щодо особливостей призначення та звільнення від покарання та диференціювати залежно від тяжкості злочину. Наприклад, залишити чинними усі обмеження лише щодо тяжких та особливо тяжких корупційних злочинів.

Розділ 3. Практика призначення судами покарання за корупційні злочини та звільнення від покарання за корупційні злочини

3.1. Призначення судами основних покарань за корупційні злочини

Суди застосовують у схожих провадженнях майже однакові основні покарання. Але іноді трапляються ситуації, коли певні судді обирають значно м'якше або значно суворіше покарання, порівняно з їхніми колегами у схожих провадженнях. Це також може викликати певне почуття несправедливості як у тієї особи, до якої застосоване покарання, так і у суспільства. Нами проаналізовані вироки судів у період часу з 2015 по 2019 роки. У цьому підрозділі йтиметься про основні покарання, які застосовували судді до осіб, які вчинили корупційні правопорушення.

«Оцінюючи тенденції судової практики щодо застосування заходів кримінально-правового характеру за злочини, передбачені статтями 191, 364 та 368 КК, слід констатувати, що в цілому вони мають ліберальний характер:

а) кількість ситуацій, коли особа не зазнає реального відбування покарання, переважають над випадками реального його відбування;

б) суди віддають перевагу більш м'яким видам покарання перед суворими видами;

в) строк (розміри) покарання переважно не є вищим за медіану санкції відповідного положення Особливої частини КК.»[30]

Відповідно до частини 2 ст. 191 КК України до особи може бути застосоване покарання від обмеження волі на строк до п'яти років до позбавлення волі на той самий строк. Як правило, судді призначали саме позбавлення волі від 1 до 5 років. Детальніше статистика по призначенню основних покарань за ст. 191 КК України зображена на діаграмах 3.1-3.4. (Додаток 3.)

Так, вироком Первомайського районного суду Харківської області у справі №634/939/19 визнано винуватою особу, яка перебувала на посаді головного бухгалтера сільської ради, у вчиненні злочину, передбаченого

частиною 2 ст. 191 КК України. Особа обвинувачувалася в тому, що внесла недостовірні відомості до бухгалтерської документації по виплатах заробітної плати. Внаслідок вчинених нею умисних дій, що було доведено стороною обвинувачення, було завдано шкоду на загальну суму 129 тисяч 25 грн. Цій особі було призначене основне покарання у вигляді обмеження волі на 2 роки.[31]

Вироком Бородянського районного суду Київської області у справі №360/1173/16-к визнаний винуватим у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 191 КК України майстер лісу, який надав згоду вивезти зрубаний пиловик сосни, чим було завдано шкоду на загальну суму вартістю 12 тисяч 841 грн. 39 коп. Йому призначене основне покарання у вигляді обмеження волі строком на 2 роки.[32]

Вироком Бродівського районного суду Львівської області засуджено особу за вчинення злочину, передбаченого ч. 2 ст. 191 КК України. Особа заволоділа трьома регуляторами перепаду тиску на загальну суму 12 тисяч 181 грн 88 коп. [33] Особі призначено покарання у вигляді 3 років і 6 місяців позбавлення волі. Чи можна вважати таке покарання співмірним завданій шкоді, зважаючи на те, що особа повністю відшкодувала завдану шкоду? На мою думку, ні. У цьому випадку проявляється суто репресивна функція, яка зовсім не наближає до цілей покарання, які є більш важливими в перспективі.

Вироком Новомиколаївського районного суду Запорізької області у справі № 322/733/15 особу визнано винною у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 191 КК України. Особа, перебуваючи на посаді начальника відділення поштового зв'язку «Укрпошта», привласнила грошові кошти в сумі 7 тисяч 442 грн 35 коп. Суд призначив покарання у вигляді 1 року позбавлення волі. Особа щиро розкаювалася, сприяла розкриттю злочину та добровільно частково відшкодувала шкоду.[34]

За ч. 1 ст. 364 КК України найбільш поширеним покаранням є позбавлення волі, також іноді суди призначали обмеження волі (Додаток 1, Діаграма 1.5).

«Стаття 364 відноситься до тих, які порівняно часто застосовуються на

практиці – за цією статтею відкриваються кримінальні провадження, оголошуються підозри, матеріали направляються до суду. Причому, переважно, в сукупності з іншими статтями Особливої частини КК. Проте, випадків засудження за службові зловживання непропорційно мало порівняно з кількістю зареєстрованих проваджень. По цій категорії справ високий відсоток закриття проваджень, звільнення від кримінальної відповідальності, застосування звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК) та інших норм, застосування яких веде до фактичного ухилення від відповідальності. Це обумовлено зловживаннями під час правозастосування, помилками – неправильним встановленням ознак складів відповідних злочинів, неналежним доведенням їх наявності, неналежним проведенням розмежування між ст. 364 та іншими статтями Особливої частини КК, а також вадами конструкції цієї статті.»[35, с.66]

За ч. 1 ст. 354 КК України суди у більшості випадків призначали основне покарання у вигляді штрафу (Додаток 3, Діаграма 3.7). Проте, існують поодинокі винятки.

Так, вироком Галицького районного суду міста Львова засуджено особу до двох років обмеження волі за частиною 3 ст. 354 КК України. Особа, яка не була службовою особою, умисно, з метою одержання неправомірної вигоди, достовірно знаючи про те, що передумовою для виконання робіт є укладення письмового договору, а оплата за виготовлення таких робіт має здійснюватись замовником робіт за перерахунком або внесенням коштів у банківську установу на відповідний рахунок, 10 червня 2016 року особисто одержала від іншої особи неправомірну вигоду для себе в розмірі 18 000 гривень за виконання робіт в інтересах цієї особи по розробленню двох паспортів прив'язки тимчасових споруд та ескізів зазначених тимчасових споруд у кольорі, при цьому видав такі документи без оформлення жодних договірних відносин.[36]

Суд у цьому провадженні дійшов висновку, що саме таке покарання як обмеження волі на 2 роки дозволить досягти мети покарання та запобігти вчиненню інших злочинів.

Інакший вирок був у Солом'янському районному суді міста Києва. Лікар,

який також був завідувачем відділу трансплантації та хірургії печінки Національного інституту хірургії та трансплантології ім. О.О. Шалімова неодноразово зустрічався з особою, якій під час обстеження поставив діагноз рак печінки на фоні цирозу й гепатиту «С». Лікар, розуміючи хворобливий стан здоров'я пацієнта, незаконно вимагав оплати за надання медичної допомоги, повідомляючи пацієнта про те, що за проведення своєї консультації останній має сплатити йому 3 000 грн. та обумовив з ним розрахунок наступного прийому. У середині червня 2019 року лікар, перебуваючи у своєму службовому кабінеті, зустрівся з пацієнтом, який розумів, що в разі ненадання ним лікарю неправомірної вигоди він не отримає у подальшому належне лікування. Тому пацієнт передав підсудному 100 доларів США за надання медичної допомоги.

Окрім того, протягом травня-червня 2019 року лікар зустрічався з цим пацієнтом, якій поставив діагноз рак печінки. Лікар запропонував лікування його хвороби шляхом проведення операції з трансплантації печінки, при цьому зазначив, що в разі непроведення цієї операції стан здоров'я пацієнта може найближчим часом погіршитись та призвести до біологічної смерті. Після цього лікар запропонував пацієнту оплатити лікування, передавши йому суму в розмірі 30 000 доларів США.

Ці дії, як і в попередньому випадку, було кваліфіковано за частиною 3 ст. 354 КК України. Проте, у цьому випадку судом було призначене покарання у вигляді штрафу у розмірі 8 тисяч 500 грн.[37]

У питанні досягнення мети покарання та запобігання вчиненню нових злочинів я повернуся до цього вироку в підрозділі 3.2.

За ст. 368 КК України суди зазвичай призначали покарання у вигляді штрафу (за частиною 1), але за іншими частинами призначали покарання у вигляді позбавлення волі (Діаграма 3.10-3.13).

Так, у більшості випадків суди за частиною 1 ст. 368 КК України призначають покарання у вигляді штрафу, але, наприклад, вироком Малиновського районного суду міста Одеси від 29 листопада 2019 року особу засуджено за ч. 1 ст. 368 КК України до 5 років позбавлення волі. Начальник

відділу контролю за самовільним будівництвом Малиновської районної державної адміністрації Одеської міської ради, реалізуючи свій злочинний намір, направлений на отримання хабара за невиконання дій в інтересах того хто дає хабар з використанням свого службового становища, отримав від особи кошти у сумі 3000 доларів США, за неприйняття мір по знесенню об'єкта самовільного будівництва, а саме по підготовці документів, необхідних для звернення до суду з позовною заявою про знесення об'єкта самовільного будівництва та приведення самовільно реконструйованих об'єктів у первісний стан.[38]

Тоді як вироком Горностаївського районного суду Херсонської області від 29 серпня 2019 року особу засуджено за частиною 1 ст. 368 КК України до покарання у вигляді штрафу у розмірі 18 тисяч 700 грн. Особа повідомила, що за складання висновку про непридатність до строкової військової служби їй необхідно надати грошові кошти в сумі 10000 грн. Під час розмови особа зазначила, що має проблеми зі здоров'ям. На це обвинувачений повідомив, що у випадку ненадання йому грошових коштів ніхто не буде звертати уваги на вказані проблеми. 11 лютого 2019 року особа у службовому кабінеті Горностаївського районного військового комісаріату Херсонської області в обліковій картці особової справи призовника зазначила про необхідність проходження медичного огляду в лікаря-невропатолога та повідомила, що на початку квітня місяця 2019 року буде вирішено питання про непридатність до строкової військової служби. За ці дії особа отримала від призовника неправомірну вигоду у розмірі 10 тисяч грн.[39]

Надзвичайно велике число вироків упродовж 2015-2019 років було ухвалено саме за ст. 369 КК України – близько тисячі вироків. Таке велике число може серед іншого свідчити про те, що значна кількість службових осіб все ж відмовляється від неправомірної вигоди і повідомляє уповноважені органи про спробу підкупу. Також, існує незначна частина випадків, коли особи, які не є суб'єктами за ст. 368 КК України, були засуджені за сукупністю за вчинення шахрайства та підбурювання до вчинення злочину, передбаченого ст. 369 КК України.

За ст. 364¹ КК України суди призначали основні покарання переважно у вигляді штрафу. Лише в окремих випадках було призначено покарання у вигляді позбавлення волі на певний строк і одноразово – арешт.

Так, вироком Лисичанського міського суду Луганської області за частиною 2 ст. 364-1 КК України особу було засуджено та призначено покарання у вигляді штрафу розміром 8 тисяч 500 грн.[40] Вироком Мар'їнського районного суду Донецької області особу було засуджено за частиною 2 ст. 364-1 КК України та призначено покарання у вигляді штрафу у розмірі 8 тисяч 500 грн.[41] Вироком Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області особу засуджено за частиною 2 ст. 364-1 КК України та призначено покарання у вигляді штрафу у розмірі 15 тисяч 300 грн.[42] Проте, вироком Івано-Франківського районного суду Івано-Франківської області особу було засуджено за частиною 2 ст. 364-1 КК України та призначено покарання у вигляді позбавлення волі на 3 роки.[43]

На мою думку, існує надзвичайно велика прірва між сумами штрафів та суворішим покаранням у вигляді обмеження чи позбавлення волі. Штрафи за корупційні злочини є невинуватно малими. Розбалансованими виглядають покарання у вигляді штрафу за корупційні злочини у КК України та штрафи за адміністративні правопорушення у Кодексі України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП).[44]

Наприклад, найбільшим штрафом за ст. 364-1 КК України є штраф у розмірі 15 тисяч 300 грн., тоді як за ст. 44-3 КУпАП (Порушення правил карантину щодо людей) мінімальний штраф передбачений у розмірі 17 тисяч грн, а найбільший – 170 тисяч грн. Не існує відповідності між сумами штрафів за корупційні правопорушення і сумою неправомірної вигоди або сумою завданої шкоди. Іноді штрафи значно перевищують суму неправомірної вигоди (шкоди), а іноді – навпаки є непомірно малими.

За ч. 1 ст. 368-3 КК України суди найчастіше призначали штраф, в окремих випадках позбавлення волі та громадські роботи, і одноразово арешт та виправні роботи (Додаток 3, Діаграма 3.22).

За ч. 1 ст. 369-2 КК України суди майже в усіх вироках призначали

покарання у вигляді штрафу, лише в окремих вироках було застосоване покарання у вигляді позбавлення волі на певний строк (Додаток 3, Діаграма 3.26).

3.2 Призначення судами додаткових покарань за корупційні злочини

У статті 52 КК України зазначений вичерпний перелік покарань, які можуть бути призначені як додаткові: відповідно до частини 2 ст. 52 КК України позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу та конфіскація майна, а також, відповідно до частини 3 зазначеної статті – штраф та позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю.

Я проаналізувала вироки судів за корупційні злочини, ухвалені впродовж 2015-2019 років, зокрема, призначення судам додаткових покарань за корупційні злочини. Детальніше статистика покарань викладена в Додатку 4.

Так, за ст. 191 КК України найбільш поширеним додатковим покаранням було позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю (Додаток 4, Діаграма 4.1-4.4).

Зокрема, деякі суди призначали додаткове покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк 1 рік та 1 місяць чи 1 рік і 6 місяців. Загалом, найбільша кількість покарань зосереджені в межах 1 року. На мою думку, це занадто м'яке покарання для особи, яка вчинила корупційний злочин, пов'язаний з її службовою діяльністю. Я вважаю, що таке покарання, якщо не може бути довічним, то має бути значно довше і скасовуватися лише в тому разі, якщо особа дійсно виправилася і готова чесно працювати у тій сфері, де попередньо вчинила злочин.

Суди зазвичай деталізують у вироках, в якій саме сфері чи на якій посаді особі забороняється працювати. Проте, наприклад, у вироку Дніпровського районного суду міста Херсона зазначено лише, що особі забороняється обіймати посаду представника державної влади строком на 1 рік.[45]

Незважаючи на те, що в цьому вирокі відсутня конкретизація, я вважаю, що такий підхід є правильним. Адже, особа, яка вчинила корупційний злочин, має обмежуватися у продовженні будь-якої службової діяльності на певний строк, а не лише у тій сфері чи на тій посаді, де безпосередньо було вчинено злочин. Тільки у такому випадку можна досягти тих цілей покарання, які стосуються саме корупційних злочинів.

Також, призначаючи таке покарання як позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, суди часто надто звужують сферу діяльності, в якій забороняється така робота. Наприклад, «з позбавленням права обіймати посади чи займатись діяльністю, щодо організації та проведення виборів народних депутатів України на строк один рік»[46], «з позбавленням права обіймати посади пов'язані з розрахунково-фінансовими, грошовими операціями в банківських системах строком на 2 роки»[47], «з позбавленням права обіймати посади в державних установах, організаціях та підприємствах, пов'язані з виконанням адміністративно-господарських та організаційно-розпорядчих функцій, строком на 3 (три) роки.»[48], «з позбавленням права обіймати посади, пов'язані з обліком, збереженням, управлінням та розпорядженням матеріальними цінностями строком на 2 роки»[49].

З одного боку, такі формулювання сприяють саме виконанню функції покарання, а не превенції та способу недопущення особи до посади, з іншого боку, такі формулювання створюють ситуації, в яких особа, яка вчинила корупційний злочин, пов'язаний з фінансами і отримала покарання у вигляді заборони «позбавлення права обіймати посади пов'язані з розрахунково-фінансовими, грошовими операціями в банківських системах» може без жодних перешкод вступати на високі посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій.

За статтею 354 КК України додаткових покарань не передбачено. Проте, відповідно до частини 2 ст. 55 КК України, суди можуть призначати таке додаткове покарання як позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. На практиці ж суди цю можливість ігнорують і додаткових покарань не призначають. Так, у вирокі Солом'янського районного

суду міста Києва від 9 січня 2020 року у справі №760/33936/19 лікар-завідувач відділенням трансплантології заплатив штраф у розмірі 8 тисяч 500 грн. і без жодних обмежень продовжувати працювати як лікарем-трансплантологом, так і завідуючим відділенням у цій або будь-якій іншій лікарні. Попри те, що в деяких випадках це може бути виправдано браком висококваліфікованих спеціалістів і за умови, що особа вчинила злочин як службова особа, а не як лікар, у цьому випадку особа вимагала надати неправомірну вигоду саме за його лікарську діяльність. Зважаючи на такий цинізм лікаря, маніпулювання пацієнтом, хворим на рак, ця особа та інші особи, які вчиняють подібні злочини, мають назавжди позбавлятися можливості займатися лікарською практикою (за умови, якщо через певний час не доведуть своєю поведінкою, що виправилися).

Суди, призначаючи таке додаткове покарання як позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю, використовують дуже різні формулювання. Внаслідок чого іноді цілі такого покарання, на мою думку, нівелюються. Наприклад, іноді суди забороняють особі працювати конкретно на тій посаді, на якій було вчинено злочин, на будь-якій посаді в тому органі, в якому особа вчинила злочин чи окреслюють заборону певною сферою діяльності. Але в окремих випадках суди розуміють зміст цього покарання ширше. Наприклад, вироком Мостиського районного суду Львівської області особу визнано винуватою у вчиненні злочину, передбаченого ст. 368-3 та призначено додаткове покарання – позбавленням права обіймати посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських обов'язків строком на 1 (один) рік.[50]

Найбільш поширеним додатковим покаранням за корупційні правопорушення є позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю. Як правило, суди частіше призначають таке покарання від 1 до 2 років, лише в окремих випадках – 3 роки. Також статистика відрізняється залежно від складу злочину (Додаток 4).

В окремих випадках суди призначають таке додаткове покарання як позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або

кваліфікаційного класу (як правило, якщо злочин вчинив поліцейський або військовослужбовець).

Суди доволі рідко призначають таке додаткове покарання як конфіскація майна. Окрім санкцій, в яких таке покарання є обов'язковим додатковим, є статті, в яких конфіскація може призначатися або ні на розсуд суду.

Так, за частиною 5 ст. 191 КК України у 2019 році з 21 вироку тільки в 10 було призначено конфіскацію. А у 2018 році з 23 вироків лише в 11 було застосовано конфіскацію майна.

3.3 Врахування судами визначених законом особливостей звільнення від покарання за корупційні злочини

Корупційні злочини в КК України мають особливий статус, а тому щодо них існує низка обмежень. Так, за частиною 4 ст. 74 КК України особа, яка вчинила злочин невеликої або середньої тяжкості, крім корупційних злочинів, може бути за вироком суду звільнена від покарання, якщо буде визнано, що з урахуванням бездоганної поведінки і сумлінного ставлення до праці цю особу на час розгляду справи в суді не можна вважати суспільно небезпечною.

Окремою темою для роздумів є можливість звільнити від покарання особу, яка спричинила тяжкі тілесні ушкодження малолітній дитині та неможливість звільнити особу, яка надала неправомірну вигоду в розмірі 200 грн. за довідку від лікаря.

Також, відповідно до частини 1 ст. 75 КК України, якщо суд, крім випадків засудження за корупційний злочин, при призначенні покарання у виді виправних робіт, службового обмеження для військовослужбовців, обмеження волі, а також позбавлення волі на строк не більше п'яти років, враховуючи тяжкість злочину, особу винного та інші обставини справи, дійде висновку про можливість виправлення засудженого без відбування покарання, він може прийняти рішення про звільнення від відбування покарання з випробуванням.

Упродовж 2015-2019 років суди продовжували звільняти від відбування покарання з випробуванням за злочини, вчинені після 2015 року. Найбільше суди звільняли від покарання за частиною 2 ст. 191 КК України. Щонайменше

30 вироків було ухвалено за ці 5 років, якими було застосовано до осіб, які вчинили корупційні правопорушення за ч. 2 ст. 191 КК України, і ці вирoki не було скасовано. Ще частину вироків було скасовано в частині звільнення від відбування покарання за апеляційною скаргою прокурора.

Наприклад, вирокom Харківського районного суду Харківської області особу було засуджено за частиною 3 ст. 368 КК України за отримання неправомірної вигоди у січні 2015 року та звільнено від відбування покарання з іспитовим строком на підставі ст. 75 КК України.[51] Загалом за ст. 368 КК України у п'ятих вирокax осіб було звільнення від відбування покарання.

За ст. 369 КК України особу було засуджено за надання неправомірної вигоди у 2019 році та звільнено від відбування покарання за ст. 75 КК України [52] Загалом за ст. 369 КК України ухвалено 8 вироків зі звільненням особи від відбування покарання за ст. 75 КК України.

За частиною 3 ст. 369-2 КК України особу було засуджено вирокom Самарського районного суду Дніпропетровської області та звільнено від відбування покарання за ст. 75 КК України.[53]

За ст. 369-2 КК України ухвалено чотири вирoki зі звільненням осіб від відбування покарання.

На мою думку, ефективна боротьба з корупцією вимагає особливого підходу до призначення покарань та звільнення від відбування покарання. Проте, така норма не допомагає у боротьбі з корупцією, а лише поширює несправедливість у призначенні покарання. Внаслідок чого може виникнути цілком реальна ситуація, коли особи, засуджені за ч. 1 ст. 121 КК України, за ч. 1 ст. 152 КК України або за ст. 117 КК України будуть звільнені від відбування покарання, а особа, засуджена за ч. 2 ст. 191 КК України, яка, працюючи завідуючою складським приміщенням, привласнила майно на загальну суму 200 грн., отримає реальне покарання без можливості звільнення. «Лише обґрунтований та виважений підхід до визначення конкретного виду та розміру покарання, інших правових наслідків, які наставатимуть для особи у зв'язку з вчиненням нею злочину, може забезпечити досягнення балансу між різними завданнями покарання при його призначенні».[54, с. 103]

3.4. Врахування судами визначених законом особливостей застосування інших кримінально-правових наслідків вчинення корупційних злочинів

Окрім покарань для фізичних осіб, які вчинили корупційні правопорушення, у кримінальному кодексі передбачені й заходи кримінально-правового характеру для юридичних осіб. Хоч ці заходи і не є покаранням, адже юридична особа не є суб'єктом злочину, проте важливість їх застосування важко переоцінити, адже у випадку вчинення уповноваженою особою в інтересах юридичної особи корупційного правопорушення, то вигоду від злочину отримує перш за все саме юридична особа.

У статті 96-6 КК України передбачені наступні заходи кримінально-правового характеру для юридичних осіб: штраф; конфіскація майна; ліквідація.

Відповідно до частини 1 статті 96-4 КК України підставами для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру є:

1) вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених у статтях 209 і 306, частинах першій і другій статті 368⁻³, частинах першій і другій статті 368⁻⁴, статтях 369 і 369⁻² цього Кодексу;

2) незабезпечення виконання покладених на її уповноважену особу законом або установчими документами юридичної особи обов'язків щодо вжиття заходів із запобігання корупції, що призвело до вчинення будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених у статтях 209 і 306, частинах першій і другій статті 368⁻³, частинах першій і другій статті 368⁻⁴, статтях 369 і 369⁻² цього Кодексу;

3) вчинення її уповноваженою особою від імені юридичної особи будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених у статтях 258-258⁻⁵ цього Кодексу;

4) вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 109, 110, 113, 146, 147, частинами другою – четвертою статті 159⁻¹, статтями 160, 260, 262, 436, 437, 438, 442, 444, 447 цього Кодексу;

5) вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 255, 343, 345, 347, 348, 349, 376-379, 386 цього Кодексу;

б) вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 152-156⁻¹, 301⁻¹-303 цього Кодексу.

Відповідно до частини 1 статті 96-4 КК України заходи кримінально-правового характеру, у випадках, передбачених пунктами 1 і 2 частини першої статті 96⁻³ цього Кодексу, можуть бути застосовані судом до підприємства, установи чи організації, крім державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, організацій, створених ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного чи місцевого бюджетів, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, а також міжнародних організацій.

Відповідно до частини 2 статті 96-4 КК України заходи кримінально-правового характеру, у випадках, передбачених пунктами 3-6 частини першої статті 96⁻³ цього Кодексу, можуть бути застосовані судом до суб'єктів приватного та публічного права резидентів та нерезидентів України, включаючи підприємства, установи чи організації, державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, організації, створені ними у встановленому порядку, фонди, а також міжнародні організації, інші юридичні особи, що створені у відповідності до вимог національного чи міжнародного права.

Якщо держава або суб'єкт державної власності володіє часткою більше 25 відсотків в юридичній особі або юридична особа знаходиться під

ефективним контролем держави чи суб'єкта державної власності, то дана юридична особа несе цивільну відповідальність у повному обсязі за неправомірно отриману вигоду та шкоду, заподіяну кримінальним правопорушенням, що вчинене державою, суб'єктами державної власності або державного управління.

Відповідно до частини 3 статті 96-4 КК України у разі реорганізації юридичних осіб, зазначених у частинах першій та другій цієї статті, заходи кримінально-правового характеру можуть бути застосовані до їх правонаступників, до яких перейшли майно, права та обов'язки, пов'язані з вчиненням кримінальних правопорушень, зазначених пунктами 1-6 частини першої статті 96⁻³ цього Кодексу.

Відповідно до частини 1 статті 96-5 КК України юридична особа звільняється від застосування до неї заходів кримінально-правового характеру, якщо з дня вчинення її уповноваженою особою будь-якого кримінального правопорушення, зазначеного у статті 96⁻³ цього Кодексу, і до дня набрання вироком законної сили минули такі строки:

- 1) три роки – у разі вчинення кримінального проступку;
- 2) п'ять років – у разі вчинення нетяжкого злочину;
- 3) десять років – у разі вчинення тяжкого злочину;
- 4) п'ятнадцять років – у разі вчинення особливо тяжкого злочину.

Відповідно до частини 2 статті 96-5 КК України перебіг давності застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру зупиняється, якщо її уповноважена особа, яка вчинила будь-яке кримінальне правопорушення, зазначене у статті 96⁻³ цього Кодексу, переховується від органів досудового слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності та її місцезнаходження невідоме. У таких випадках перебіг давності відновлюється з дня встановлення місцезнаходження цієї уповноваженої особи.

Відповідно до частини 3 статті 96-5 КК України перебіг давності застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру переривається, якщо до закінчення передбачених у частинах першій та другій

цієї статті строків її уповноважена особа повторно вчинила будь-яке кримінальне правопорушення, зазначене у статті 96⁻³ цього Кодексу.

Відповідно до частини 4 статті 96-5 КК України обчислення давності в цьому разі починається з дня вчинення уповноваженою особою юридичної особи будь-якого кримінального правопорушення, зазначеного у статті 96⁻³ цього Кодексу. При цьому строки давності обчислюються окремо за кожне кримінальне правопорушення.

Проте, у запровадженні заходів кримінально-правового характеру для юридичних осіб, зокрема, у випадку вчинення уповноваженою особою корупційного злочину, є й певні недоліки. Більшість з них пов'язані з неузгодженістю заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб, передбачених КК України та санкціями інших законів. У випадку з вчиненням корупційних злочинів іншими законами не передбачено інших санкцій, проте санкції в інших галузях: митному праві, податковому праві, антимонопольному праві можуть дублюватися у відповідному профільному законодавстві. Проте, варто детальніше зупинитися саме на положеннях КК України, що стосуються корупційних правопорушень.

«...Положення КК містять низку вад, які зменшують позитивний ефект запровадження кримінальної відповідальності юридичних осіб. Зокрема, ці положення: – передбачаючи як заходи кримінальної відповідальності штраф і ліквідацію юридичної особи (ст. 96-6 КК), не визначають їх співвідношення з аналогічними заходами, які передбачені для юридичних осіб чинним податковим, митним, антимонопольним, містобудівним, природоохоронним та іншими галузями законодавства; – ігноруючи правову суть штрафу, визначають його не як вид покарання, а як вид «заходів», що не є покаранням. Таким чином, наприклад, у разі вчинення від імені та в інтересах підприємства злочину, передбаченого ч. 4 ст. 369 КК (надання неправомірної вигоди службовій особі, яка займає відповідальне становище), на юридичну особу може бути накладено штраф від 340 до 850 тис. грн. Оскільки розмір штрафу є великим і за законом зменшенню не підлягає, то його наслідком часто може бути банкрутство підприємства, а тому штраф переслідує винятково мету

покарання; – визначають (п. 2 примітки до ст. 96-3), що злочини, передбачені ст.ст.209, 306, частинами 1 і 2 ст. 368-3, частинами 1 і 2 ст. 368-4, ст.ст. 369, 369-2 КК, визнаються вчиненими в інтересах юридичної особи, якщо вони «призвели до *отримання* нею неправомірної вигоди або *створили умови для отримання такої вигоди, або були спрямовані на ухилення від передбаченої законом відповідальності*», хоча насправді у частинах 1 і 2 ст. 368-3, частинах 1 і 2 ст. 368-4, ст. 369 і ч. 1 ст. 369-2 йдеться не про отримання, а про надання неправомірної вигоди або її обіцянку чи пропозицію відповідній службовій особі.»[6, с.391-392]

Вироком Франківського районного суду м. Львова №465/1553/15-к від 26.03.2015 року особу засуджено за те, що будучи директором Приватного Підприємства «Аніла», будучи службовою особою юридичної особи приватного права, на підставі договору №Г-6877-8 від 29.12.2008 року, всупереч вимог закону, за відсутності дозволу власника майна Управління комунального майна в особі Львівської міської ради, в період часу з 06 вересня 2014 року по 25 грудня 2014 року створював умови щодо одержання грошових коштів в приватного підприємця ОСОБА_3, та одержував від останнього неправомірну вигоду впродовж зазначеного періоду часу. Особу визнано винуватим у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого ч.3 ст.368-3 КК України та призначено покарання у вигляді штрафу в розмірі 500 (п'ятсот) неоподаткованих мінімумів доходів громадян, що становить 8 500 (вісім тисяч п'ятсот гривень), 00 грн. із позбавленням права обіймати керівні посади терміном на 1 рік. Проте, заходів кримінально-правового характеру до юридичної особи не застосовано. Судом зазначено наступне: «Як вбачається із матеріалів кримінального провадження, внаслідок вчинення кримінального проступку ОСОБА_2 шкоди не завдано, потерпілих у справі немає, підстав застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичної особи не встановлено та підстав, передбачених ст. ст. 44-49 КК України для звільнення від кримінальної відповідальності не вбачається.»[55]

Вироком Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області особу було визнано винною працюючи директором ПМП «Сковод», 24 лютого

2016 року, перебуваючи у приміщенні Державної фінансової інспекції в Хмельницькій області, надала неправомірну вигоду в розмірі 600 доларів США начальнику інспекції ОСОБА_6, про посаду якого вона не знала, за сприяння в складанні Державною фінансовою інспекцією позитивної довідки зустрічної звірки підприємства «Сковод» з метою уникнення відповідальності за виявленні під час проведення перевірки порушення. Поскільки обвинувачена, будучи службовою особою ПМП «Сковод», вчинила правопорушення за ч. 1 ст. 369 КК України, *в інтересах зазначеного підприємства та її дії при цьому були спрямовані на ухилення від передбаченої законодавством відповідальності, щодо ПМП «Сковод»* відповідно до ст.ст. 96-3, 96-4 КК України необхідно застосувати *захід кримінально-правового характеру у виді штрафу*. Визначаючи саме такий вид заходу кримінально-правового характеру, суд виходив з того, що обвинувачена вчинила злочин середньої тяжкості та врахував розмір переданої неправомірної вигоди. При визначенні розміру штрафу суд керується положеннями ч. 1 ст. 96-7 КК України, поскільки в даному випадку неправомірна вигода була одержана, її розмір обчислений, тому розмір штрафу становить виходячи з двохкратного розміру незаконно одержаної вигоди, що по курсу НБУ – 32680 грн. 62 коп.[56]

* * *

Висновки до розділу 3:

1. Аналіз судової практики показує, що суди за наявності альтернативних покарань уникають призначення такого покарання як позбавлення волі, обираючи більш м'яке покарання. І у цьому разі знову ж таки виникає проблема, що розмір штрафів у більшості санкцій не відповідає вчиненим правопорушенням. Також, суди частіше призначали покарання у вигляді позбавлення волі чи обмеження волі, коли існувала законна можливість звільнити особу від відбування покарання з іспитовим строком.

2. Суди майже ніколи не призначають таке додаткове покарання як конфіскація майна, якщо санкція передбачає альтернативу «або без такої».

3. Таке важливе додаткове покарання як позбавлення права обіймати

певні посади або займатися певною діяльністю найчастіше призначається лише на 1 рік. На мою думку, саме це покарання відіграє важливу роль у виправленні особи і запобіганні вчиненню нових корупційних злочинів. Окрім того, що передбачений в законодавстві строк такого покарання є недостатнім, суди нечасто призначають верхню межу цього покарання.

4. Суди продовжують епізодично застосовувати звільнення від відбування покарання за деякими статтями (найчастіше за ч. 2 ст. 191 КК України). На мою думку, це вкотре підкреслює несправедливість відсутності альтернативних покарань.

ВИСНОВКИ

У висновках хочу більше уваги приділити власному баченню покарання за корупційні кримінальні правопорушення.

1. Покарання за корупційні правопорушення мають відрізнятися від покарань за кримінальні правопорушення, наприклад, проти життя і здоров'я людини чи проти волі, честі та гідності особи. Адже особа, як правило, вчиняє злочин, перебуваючи на певній посаді, і у разі закриття для неї доступу до цієї посади ризику вчинення нею подібного злочину в майбутньому виключаються.

2. Деякі санкції за корупційні правопорушення передбачають покарання у вигляді позбавлення волі чи обмеження волі, без альтернатив. Такий підхід є неправильним. Легше ізолювати людину на кілька років від суспільства в місці, де діють свої «закони», де людина втратить свої соціальні зв'язки, підірве здоров'я та зростить в собі правовий нігілізм. А складніше – перевиховати людину без ізоляції та із застосуванням альтернативних заходів. Це не означає, що позбавлення волі як покарання не повинно застосовуватися узагалі за корупційні правопорушення. Воно має застосовуватися, але переважно тоді, коли такі дії призвели до тяжкої шкоди здоров'ю чи смерті людини.

Тому вважаю за необхідне доповнити ті статті (частини) КК України, що передбачають покарання за корупційні правопорушення (крім тих, що пов'язані з насильством чи погрозами його застосування та тих, що завдали шкоди (створили загрозу) життю і здоров'ю людини) у вигляді позбавлення волі та (або) обмеження волі іншими альтернативними покараннями (штраф, громадські роботи тощо).

3. Інша проблема – це фіксована кількість років, на яку людині забороняється обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю. Так, якщо це не врегулювати та залишити «на розсуд суду» – буде існувати корупціогенна норма. Але заборона займатися певною діяльністю чи обіймати

певні посади – це не просто покарання, а запобіжник для держави від особи, яка своїми корупційними діями змусила засумніватися в її доброчесності і готовності обіймати певні посади. Саме це покарання має бути основним для осіб, які вчиняють службові злочини. Якщо людина не виправилася і не усвідомила небезпечності своїх дій, шлях до певної визначеної категорії посад їй має бути закритий назавжди. Таке покарання може бути змінене впродовж певного часу, якщо особа своєю поведінкою та шляхом проходження різноманітних психологічних тестів, можливо, із застосуванням штучного інтелекту, доведе, що виправилася. Такий захід для особи є виправданим і не може вважатися занадто обтяжливим, адже ми живемо в час, коли людина може опанувати будь-яку професію, яка не потребує тривалого навчання і в якій відсутні «корупційні спокуси», з якими певна людина не здатна впоратися. Тому вважаю за необхідне збільшити строк мінімального позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю до 5 років (за корупційні злочини), а за тяжкі та особливо тяжкі корупційні злочини – довічно, з можливості перегляду цього строку не раніше, ніж через 10 років з моменту початку відрахування строків відбуття цього покарання.

4. Проаналізувавши усі основні покарання за корупційні правопорушення, можна дійти висновку, що суди найчастіше призначають покарання у вигляді штрафу. І тільки в окремих випадках чи за відсутності інших альтернативних покарань – обмеження чи позбавлення волі. Це вкотре доводить, що суди розглядають це покарання як крайній захід, який не має бути поширеним і є невиправданим.

5. Покарання у виді позбавлення волі частіше призначалося судами тоді, коли існувала законна можливість звільнення особи від відбування покарання.

5. Отже, вважаю за необхідне переглянути підходи до призначення основних та додаткових покарань за корупційні кримінальні правопорушення, а також до звільнення осіб від відбування покарання за корупційні кримінальні правопорушення. Зокрема, необхідно підвищити нижню межу штрафів за корупційні правопорушення до 5 тис. нмдг., а верхню межу не встановлювати.

Також, можливим є встановлення розмірів штрафів відповідно до прожиткового мінімуму або регулярний (наприклад, один раз на рік) перегляд суми, відповідно до якої здійснюється розрахунок штрафів. Важливим аспектом в призначенні штрафів є врахування майнового стану особи, яка вчинила корупційний злочин.

Окрім того, необхідно підвищити мінімальний строк такого покарання як позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю до 5 років, а максимальний строк має бути довічним. Максимальний строк заборони обіймати певні посади або займатися певною діяльністю має бути застосований лише у випадку вчинення тяжкого чи особливо тяжкого корупційного злочину.

У частині 4 ст. 74 вилучити обмеження у вигляді «крім корупційних злочинів», у частині 1 ст. 75 КК України текст «крім випадків засудження за корупційний злочин» замінити на «крім випадків засудження за тяжкий чи особливо тяжкий корупційний злочин».

6. За корупційні кримінальні правопорушення мають призначатися такі покарання як штраф, громадські роботи та позбавлення права обіймати певні посади та займатися певною діяльністю (зі збільшенням строку обмеження), а також має набути поширення конфіскація майна, яка зараз не активно застосовується, але не всього майна, яке є власністю засудженого (бо таке покарання є негуманним), а частини майна, як це передбачено у ст. 59 КК України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Трепак Віктор. Законодавче визначення поняття «корупційне правопорушення» як потенційне джерело колізій: проблемні питання теорії та практики / Юридична Україна. 2016. №3/4. С. 50-57
2. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 №1700-VII в редакції від 04.03.2021 (дата звернення 20 березня 2021)
3. Запобігання корупції: методичні рекомендації для місцевих активістів / [Д. О. Калмиков, Д. В. Сінченко, О. О. Сорока, М. І. Хавронюк, Г. Л. Шведова]; за заг. ред. М. І. Хавронюка. – К.: ФОП Москаленко О.М., 2017. – 242 с.
4. Текст проєкту нового Кримінального кодексу в редакції станом на 29.03.2021 року, URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2021/03/30/kontrolnyj-proekt-kk-29-03-2021-1.pdf> (дата звернення 06 травня 2021 року)
5. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / [Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.]; за ред. проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 4-те вид., переробл. і допов. – Х. : Право, 2010. – 449 с.
6. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. – К.: Ваїте, 2014. – с. 944.
7. Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 29 березня 2021 року у справі № 554/5090/16-к. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/96074938?fbclid=IwAR1Om_OGesbTGsATbHsSn6RpKqRwUp4fbOIk4kurl-z-iTYZ2WufoRF0peY (дата звернення 04 травня 2021 року)
8. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003, ратифікована 18.10.2006, набрала чинності 01.01.2010
9. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 27.01.1999, ратифікована 18.10.2006, набрала чинності 01.03.2010
10. Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією від 15.05.2003, ратифікований 18.10.2006, набрав чинності

01.03.2010

11. Задоя К., Хавронюк М., Висновок щодо стану імплементації положень міжнародних антикорупційних конвенцій у законодавство України в аспекті кримінальної відповідальності за корупційні злочини. К, 2019. с. 42 URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2020/07/22/vysnovok-shhodo-stanu-implementatsii-polozhen-mizhnarodnyh-antykorrupsiy-nyh-konventsiiy-u.pdf> (дата звернення 09 травня 2021)
12. Лейленд П. Кримінальне право: злочин, покарання, судочинство. П. Лейленд; пер. з англ.. П. Таращука. – К: Основи, 1996. – 207 с.
13. Олійник О. Проблемні питання сучасної системи покарань: вітчизняний та зарубіжний досвід. Кримінологія. Підприємство, господарство і право. 2/2018. С. 191-196
14. Гора Р. Види покарання за зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 4 с.207-212
15. Бондаренко. Покарання за корупційні злочини в Великобританії та Федеративній Республіці Німеччина. *Збірник наукових праць ЛОГОС*, С. 76 URL: <https://doi.org/10.36074/24.01.2020.v2.25> (дата звернення 10 травня 2021 року)
16. Penal Code of German Criminal Code in the version published on 13 November 1998 (Federal Law Gazette I, p. 3322), as last amended by Article 2 of the Act of 19 June 2019 (Federal Law Gazette I, p. 844) URL: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/ (дата звернення 25 травня 2020).
17. Офіційний сайт «Судова влада України» https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/
18. Кочуріна Д. В. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як оптимальний вид покарання за необережні злочини. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. № 3. с. 180-184.
19. Уголовный кодекс Республики Казахстан от 3 июля 2014 года № 226-V (с изменениями и дополнениями по состоянию на 30.12.2020 г.) URL: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31575252#pos=983;-

[45&sdoc_params=text%3D%25D0%25B4%25D0%25BE%25D0%25BB%25D0%25B6%25D0%25BD%25D0%25BE%25D1%2581%25D1%2582%25D1%258C%26mode%3Dindoc%26topic_id%3D31575252%26spos%3D1%26Synonym%3D1%26Short%3D1%26Suffix%3D1&sdoc_pos=6](https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2021/03/30/kontrolnyj-proekt-kk-29-03-2021-1.pdf)

(дата звернення 09 травня 2021 року)

20. Давлатов Ш. Б. Особливості призначення додаткового покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю суспільства / Ш. Б. Давлатов // Правова позиція. – 2019. – № 4 (25). – С. 158-165

21. Текст проєкту нового Кримінального кодексу в редакції станом на 29.03.2021 року, URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2021/03/30/kontrolnyj-proekt-kk-29-03-2021-1.pdf> (дата звернення 09 травня 2021 року).

22. Звільнення від покарання та його відбування за кримінальним правом України [Текст] : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Горох Олексій Петрович ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - Київ, 2019. - 43 с.

23. Проєкт Національної доповіді Національного агентства з питань запобігання корупції щодо реалізації засад антикорупційної політики у 2019 році, ст. 166-167. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/Proyekt-Natsdopovidi-2019.pdf> (дата звернення 09 травня 2021)

24. Постанова Верховного Суду від 05.08.2020 у справі № 734/631/19/Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90872676> (дата звернення: 20.10.2020)

25. Вирок Вищого антикорупційного суду від 23.09.2020 у справі № 991/7534/20/Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91734953> (дата звернення: 21.10.2020)

26. Г.М. Зеленов, О.О. Кваша Недоліки судової практики в частині звільнення від відбування покарання з випробуванням за вчинення корупційних злочинів, URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/1049114/> (дата звернення 05 травня 2021).

27. Бурдін В.М. Звільнення від відбування покарання із випробуванням за корупційні злочини / В. М. Бурдін // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія юридична. – 2015. – Вип. 3. – с. 241.

28. Комар В.В. Поняття та види підкупу за кримінальним законодавством України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (доктора філософії) за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2020. с. 249

29. Желік М. Б. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди: кримінально-правова характеристика. – На правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. – Національний університет «Львівська політехніка», Львів, 2018. с.23-24

30. Задоя К., Хавронюк М. Узагальнення проблем застосування законодавства, що встановлює відповідальність за корупційні злочини. К., 2019: URL: <https://www.pravo.org.ua/ua/news/20873977-uzagalnennya-problem-zastosuvannya-zakonodavstva,-scho-vstanovlyue-vidpovidalnist-za-koruptsiyni-zlochiny> (дата звернення 20 березня 2021 року).

31. Вирок Первомайського районного суду Харківської області від 12 листопада 2019 у справі №634/939/19 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85598962> (дата звернення 4 травня 2020).

32. Вирок Бородянського районного суду Київської області у справі 360/1173/16-к від 21 листопада 2016 року URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/62826567> (дата звернення 4 травня 2020).

33. Вирок Бродівського районного суду Львівської області від 15 липня 2016 року у справі № 439/408/16-к URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/59068714> (дата звернення 4 травня 2020)

34. Вирок Новомиколаївського районного суду Запорізької області у справі № 322/733/15 від 18 серпня 2015 року URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/48981652> (дата звернення 4 травня 2020).

35. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М.І. Хавронюка. К.: ФОП Москаленко, 2019 URL: <https://rpr.org.ua/news/koruptsijni-shemy-jih-kryminalno-pravova-kvalifikatsiya-i-dosudove-rozsliduvannya/> с. 464.

36. Вирок Галицького районного суду міста Львова від 11.10.2017 у справі №461/6857/16-к URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/69501458> (дата звернення 5 травня 2020)

37. Вирок Солом'янського районного суду міста Києва від 9 січня 2020 року у справі №760/33936/19 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86957671> (дата звернення 5 травня 2020).

38. Вирок Малиновського районного суду міста Одеси від 29 листопада 2019 року у справі №521/12857/14-к URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86650534> (дата звернення 5 травня 2020).

39. Вирок Горностаївського районного суду Херсонської області від 29 серпня 2019 року у справі №655/371/19 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83946495> (дата звернення 5 травня 2020).

40. Вирок Лисичанського районного суду Луганської області від 19.09.2019 у справі №423/6088/19 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84495538> (дата звернення 6 травня 2020).

41. Вирок Мар'їнського районного суду Донецької області від 16.04.2019 у справі №240/620/18 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81380979> (дата звернення 6 травня 2020).

42. Вирок Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області у справі №308/10671/19 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84731352> (дата звернення 6 травня 2020).

43. Вирок Івано-Франківського районного суду Івано-Франківської області від 12 серпня 2016 року у справі 344/9708/16-к URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/59634002> (дата звернення 6 травня 2020).

44. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 8073-Х в редакції від 28.04.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення 11 травня 2020).

45. Вирок Дніпровського районного суду міста Херсона від 18.12.2015 у справі № 666/2850/13-к URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/54538144> (дата звернення 7 травня 2020).

46. Вирок Старовижівського районного суду Волинської області від 01.04.2013 у справі №168\281/13-к URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/30390103> (дата доступу 05 травня 2021)

47. Вирок апеляційного суду Дніпропетровської області від 15.04.2015 у справі №191/3660/14-к URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/43582660> (дата звернення 05 травня 2021)

48. Вирок Інгулецького районного суду міста Кривого Рогу Дніпропетровської області від 30.03.2021 у справі №213/1523/18 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95875713> (дата звернення 05 травня 2021)

49. Вирок Святошинського районного суду міста Києва від 24.03.2021 у справі №759/4846/21 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95741977> (дата звернення 05 травня 2021)

50. Вирок Мостиського районного суду Львівської області від 18.04.2019 у справі № 448/351/18 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81393918> (дата звернення 7 травня 2020).

51. Вирок Харківського районного суду Харківської області від 10квітня 2019 року у справі №635/6767/15-к URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81056995> (дата звернення 10 травня 2020).

52. Вирок Андрушівського районного суду Житомирської області від 28 травня 2019 у справі №272/429/17 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82008526>(дата звернення 10 травня 2020).

53. Вирок Самарського районного суду Дніпропетровської області від 4 липня 2019 року у справі № 206/552/15-к URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82809702>(дата звернення 10 травня 2020).

54. Бабанли Р.Ш. Перспективи наукового вирішення проблем

призначення покарання в Україні . Р. Ш. Бабанли . Університетські наукові записки. – 2017. – № 2. – с. 102-109

55. Вирок Франківського районного суду міста Львова від 26.03.2015 року у справі № 465/1553/15-к URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/43296997> (дата звернення 22 березня 2021)

56. Вирок Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області від 31 травня 2017 року у справі № 686/10280/16-к URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/67709206> (дата звернення 24 березня 2021)

Додатки

Додаток 1.

Частина/стаття КК	Межі основних покарань
Ч. 2 ст. 191	Обмеження волі до 5 років або позбавлення волі на той самий строк.
Ч. 3 ст. 191	Обмеження волі від 3 до 5 років, або позбавлення волі від 3 до 8 років.
ч. 4 ст. 191	Позбавлення волі від 5 до 8 років.
ч. 5 ст. 191	Позбавлення волі від 7 до 12 років.
ч. 2 ст. 262	Позбавлення волі на строк від 5 до 10 років.
ч. 3 ст. 262	Позбавлення волі на строк від 10 до 15 років.
ч. 2 ст. 308	позбавлення волі від 5 до 10 років.
ч. 3 ст. 308	позбавлення волі від 7 до 12 років.
ч. 2 ст. 312	Позбавлення волі від 3 до 7 років.
ч. 3 ст. 312	Позбавлення волі від 5 до 12 років.
ч. 2 ст. 313	Позбавлення волі на строк від 2 до 6 років.
Ч. 3 ст. 313	Позбавлення волі на строк від 5 до 12 років.
ч. 1 ст. 357	Штрафу до 50 нмдг або обмеження волі до 3 років
ч. 2 ст. 357	Штрафу до 70 нмдг або обмеження волі до 3 років, або позбавлення волі до 3 років.
ч. 3 ст. 357	штраф до 50 нмдг, або арешт до 3 місяців, або обмеження волі до 3 років.

ч. 1 ст. 354	штрафу від 100 до 250 нмдг, або громадські роботи та строк до 100 годин, або виправні роботи на строк до 1 року, або обмеження волі на строк до 2 років, або позбавлення волі до 2 років.
ч.1 ст. 364	арешт на строк до 6 місяців, або обмеження волі до 3 років, або позбавлення волі до 3 років.
ч.2 ст. 364	позбавлення волі від 3 до 6 років.
ч. 1 ст. 364⁻¹	штраф від 150 до 400 нмдг, або арешт до 3 місяців, або обмеження волі до 2 років.
ч. 2 ст. 364⁻¹	штраф від 400 до 900 нмдг, або арешт до 6 місяців, або позбавлення волі від 3 до 6 років.
Ст. 366-3	штрафом від двох тисяч п'ятисот до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.
ч. 1 ст. 368	штраф від 1 000 до 1 500 нмдг, або арешт від 3 до 6 місяців, або позбавлення волі від 2 до 4 років.
ч. 2 ст. 368	позбавлення волі від 3 до 6 років.
ч. 3 ст. 368	позбавлення волі від 5 до 10 років.
ч. 4 ст. 368 КК	позбавлення волі від 8 до 12 років.
ч. 1 статті 368⁻³	штраф від 150 до 400 нмдг, або громадські роботи від 100 до 200 годин, або
ч. 2 статті 368⁻³	штраф від 350 до 700 нмдг, або обмеження волі до 4 років, або позбавлення волі до 4 років.
ч. 3 статті 368⁻³	штраф від 500 до 750 нмдг, або виправні роботи до 2 років, або арешт до 6 місяців, або обмеження волі до 3 років, або позбавлення волі до 3 років.

У ч. 4 статті 368⁻³ позбавлення волі від 3 до 7 років.

ч. 1 статті 368⁻⁵ позбавлення волі від 5 до 10 років.

ч. 1 статті 369 Штраф від 500 до 700 нмдг, або обмеження волі від 2 до 4 років, або позбавлення волі від 2 до 4 років.

ч. 2 статті 369 позбавлення волі від 3 до 6 років.

ч. 3 статті 369 позбавлення волі від 4 до 8 років.

ч. 4 статті 369 позбавлення волі від 5 до 10 років.

ч. 1 статті 369⁻² покарання штраф у розмірі від 200 до 500 нмдг, або позбавлення волі до 2 років.

ч. 2 статті 369⁻² штраф у розмірі від 750 до 1000 нмдг, або позбавлення волі від 2 до 5 років.

ч. 3 ст. 369⁻² позбавлення волі від 3 до 8 років.

Додаток 2. Скріншот із сайту <https://zakon.rada.gov.ua/> (КК України, примітка до статті 45)

{Стаття 44 із змінами, внесеними згідно із Законами № 270-VI від 15.04.2008, № 1698-VII від 14.10.2014, № 198-VIII від 12.02.2015; із змінами, внесеними згідно із Законом № 140-IX від 02.10.2019, № 524-IX від 04.03.2020; в редакції Закону № 2617-VIII від 22.11.2018 з урахуванням змін, внесених Законом № 321-IX від 03.12.2019; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1231-IX від 16.02.2021}

Стаття 45. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям

Особа, яка вперше вчинила кримінальний проступок або необережний нетяжкий злочин, крім корупційних кримінальних правопорушень, порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона після вчинення кримінального правопорушення широко покалася, активно сприяла розкриттю кримінального правопорушення і повністю відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду.

Примітка. Корупційними кримінальними правопорушеннями відповідно до цього Кодексу вважаються кримінальні правопорушення, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також кримінальні правопорушення, передбачені статтями 210, 354, 364, 364¹, 365², 368-369² цього Кодексу.

{Стаття 45 із змінами, внесеними згідно із Законами № 270-VI від 15.04.2008, № 1698-VII від 14.10.2014, № 198-VIII від 12.02.2015; із змінами, внесеними згідно із Законом № 140-IX від 02.10.2019, № 524-IX від 04.03.2020; в редакції Закону № 2617-VIII від 22.11.2018 з урахуванням змін, внесених Законом № 321-IX від 03.12.2019; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1231-IX від 16.02.2021}

Стаття 46. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного

Додаток 3. Основні покарання за корупційні злочини, що призначалися у 2015-2021 роках

Діаграма 3.1.

Діаграма 3.2.

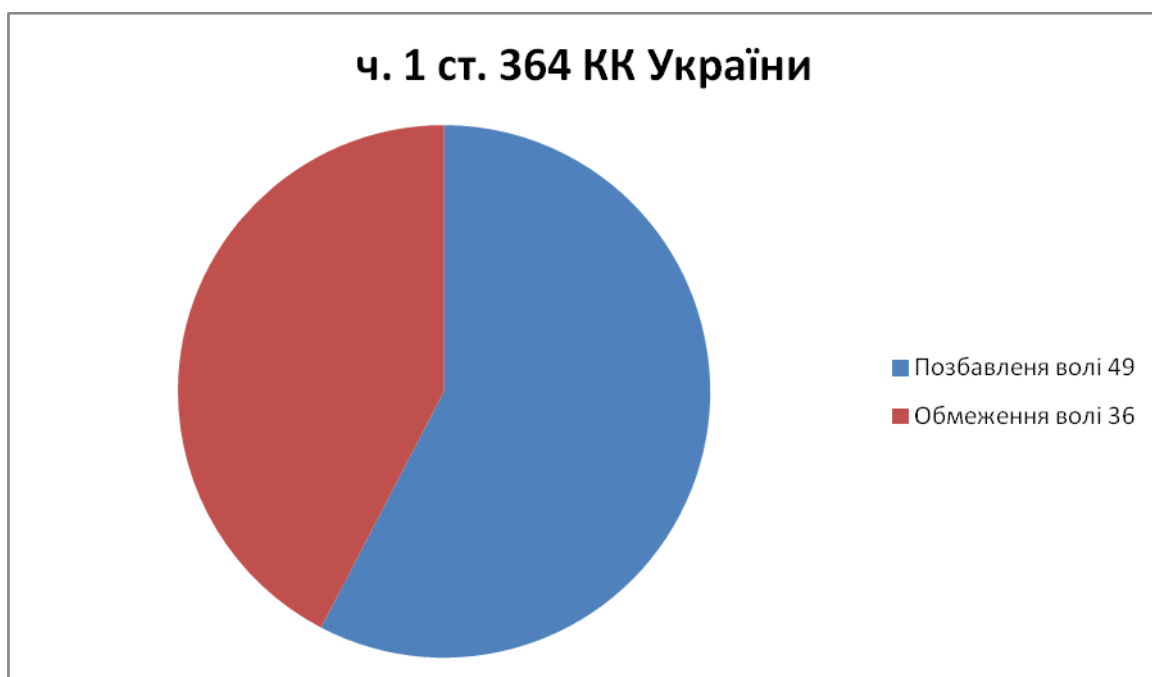
Діаграма 3.3.

Діаграма 3.4.

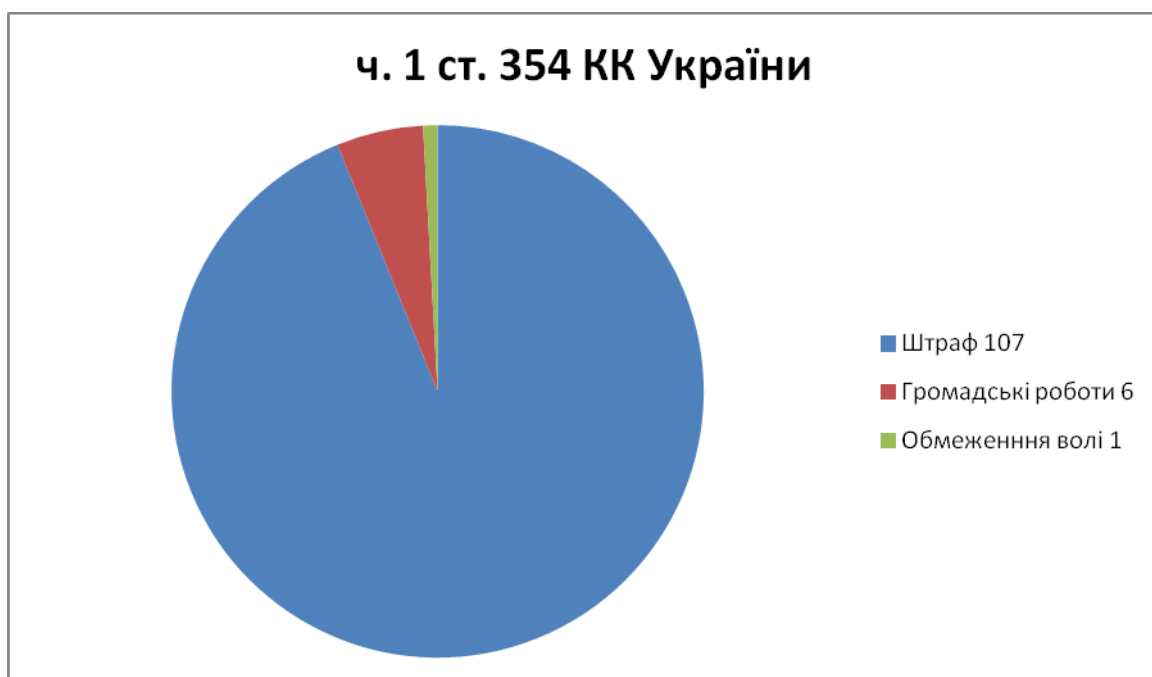
Діаграма 3.5.

Діаграма 3.6.

Діаграма 3.7.

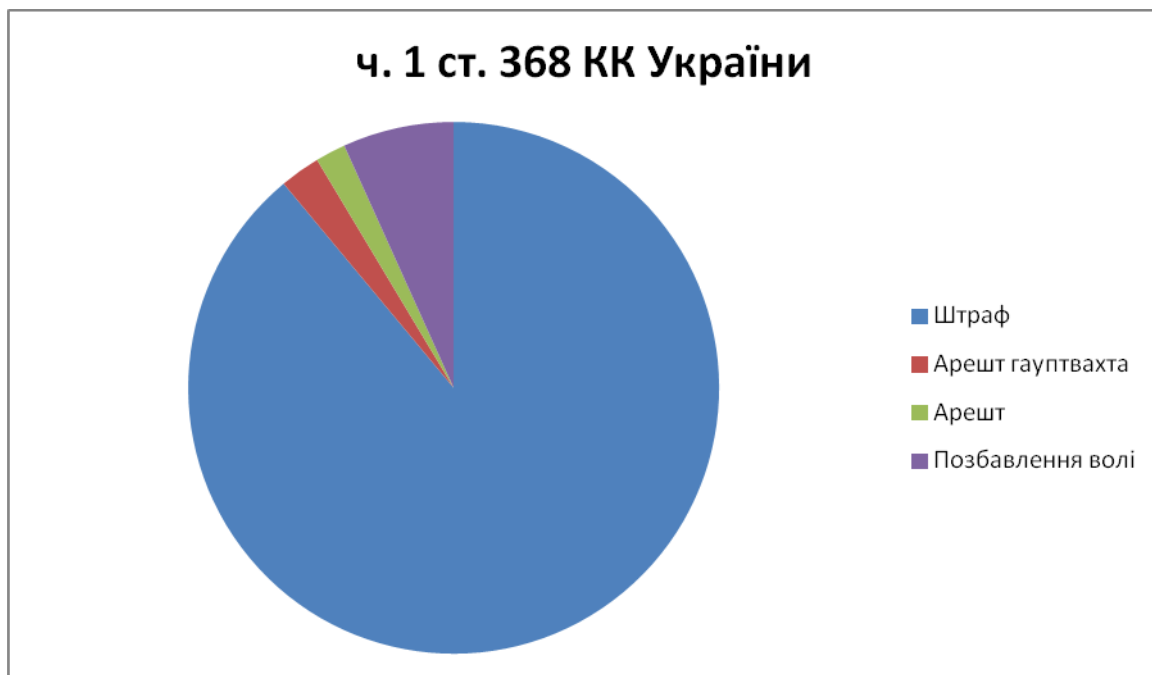
Діаграма 3.8.

Діаграма 3.9.

Діаграма 3.10.

Діаграма 3.11.

Діаграма 3.12.

Діаграма 3.13.

Діаграма 3.14.

Діаграма 3.15.

Діаграма 3.16.

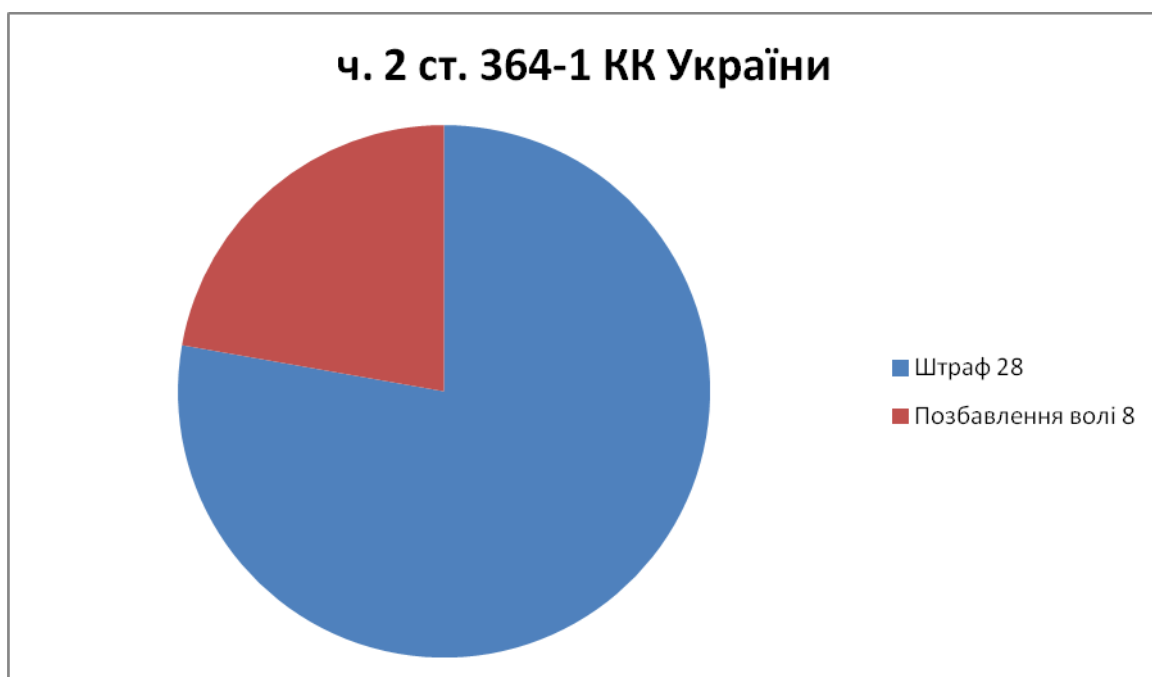
Діаграма 3.17.

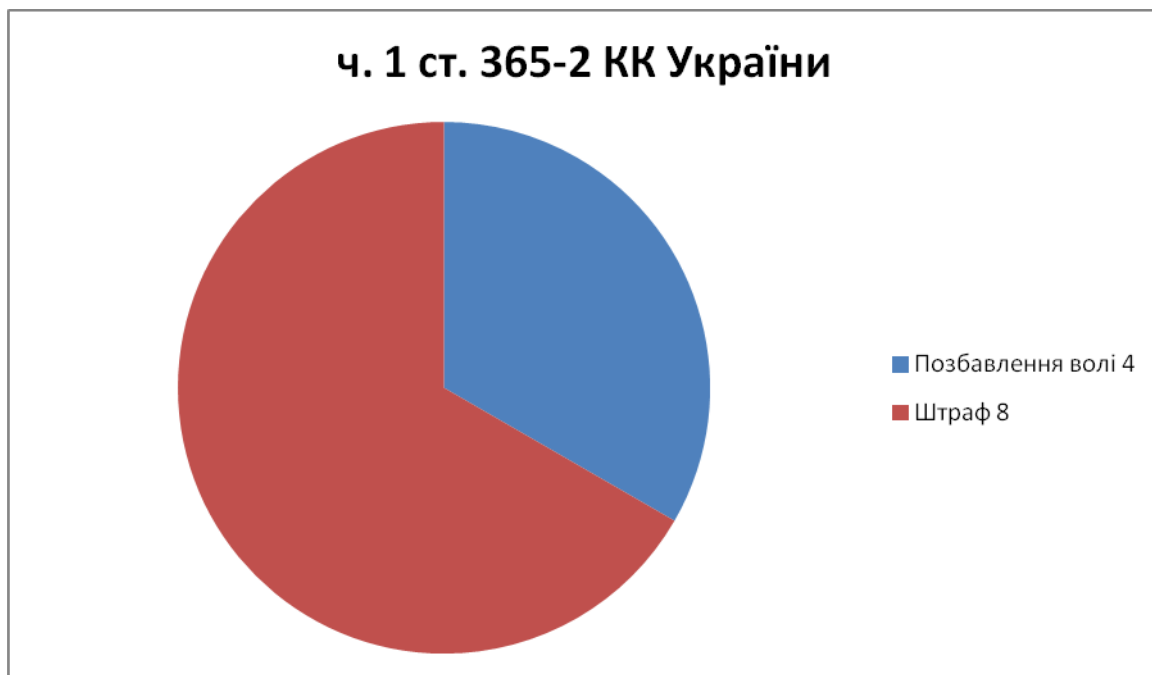
Діаграма 3.18.

Діаграма 3.19.

Діаграма 3.20.

Діаграма 3.21

Діаграма 3.22.

Діаграма 3.23.

Діаграма 3.24.

Діаграма 3.25.

Діаграма 3.26.

Діаграма 3.27.

Діаграма 3.28.

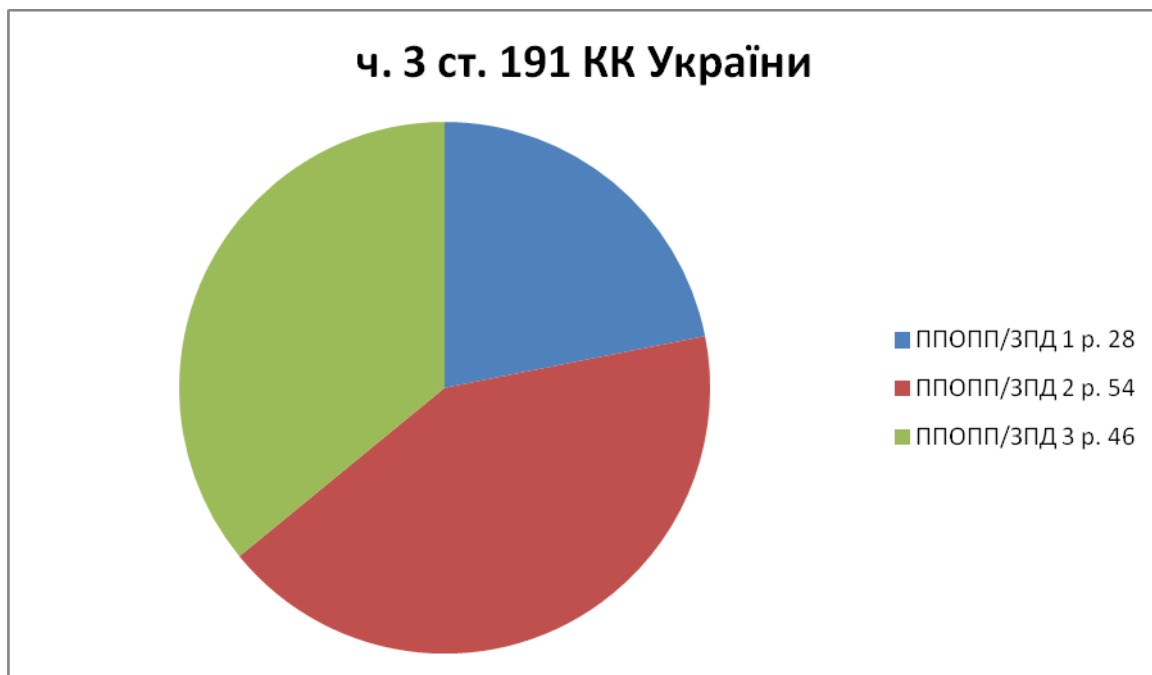

Додаток 4. Статистика додаткових покарань за корупційні злочини 2015-2019 рр.

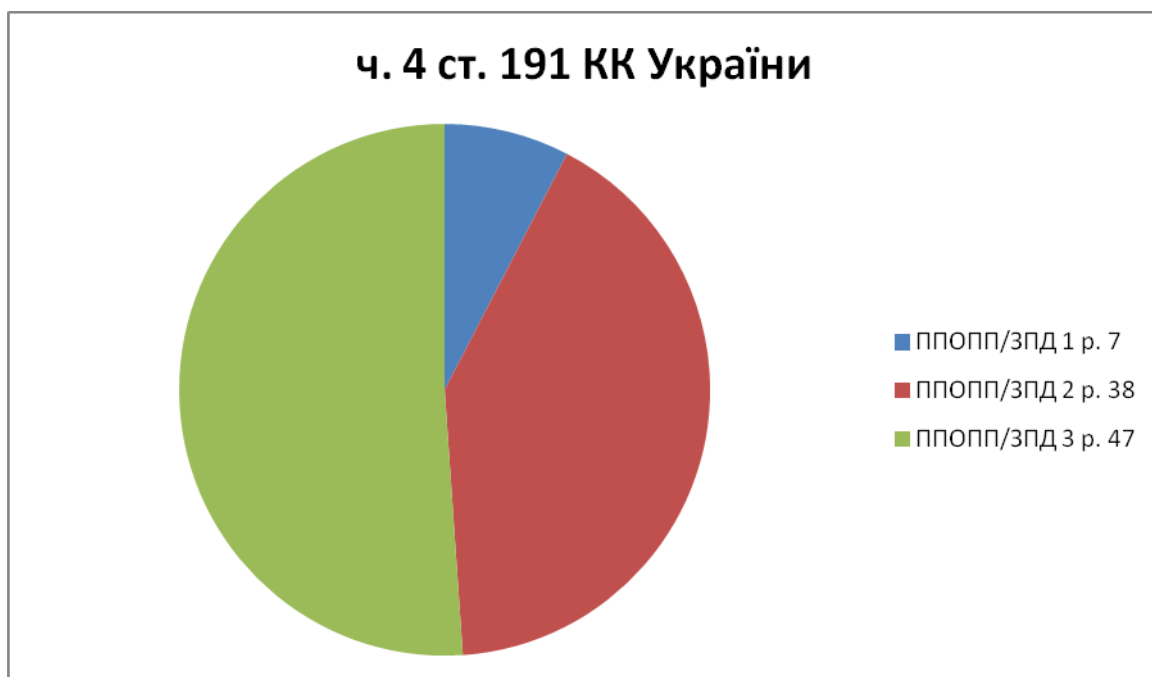
Діаграма 4.1.

Діаграма 4.2.

Діаграма 4.3.

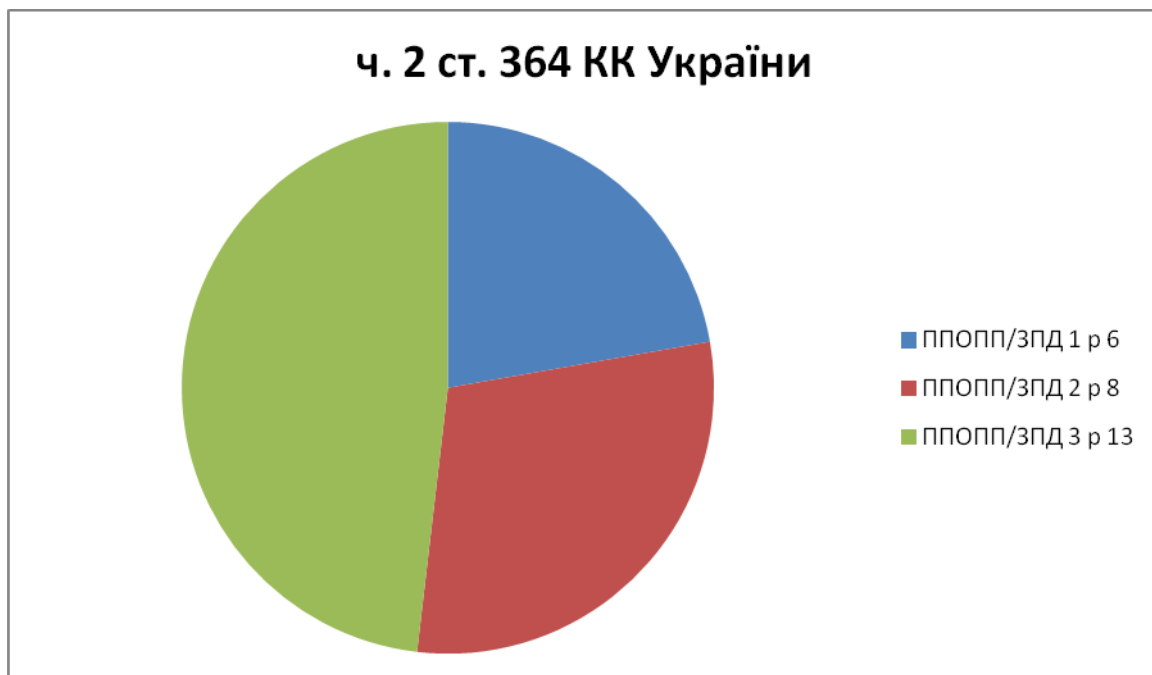
Діаграма 4.4.

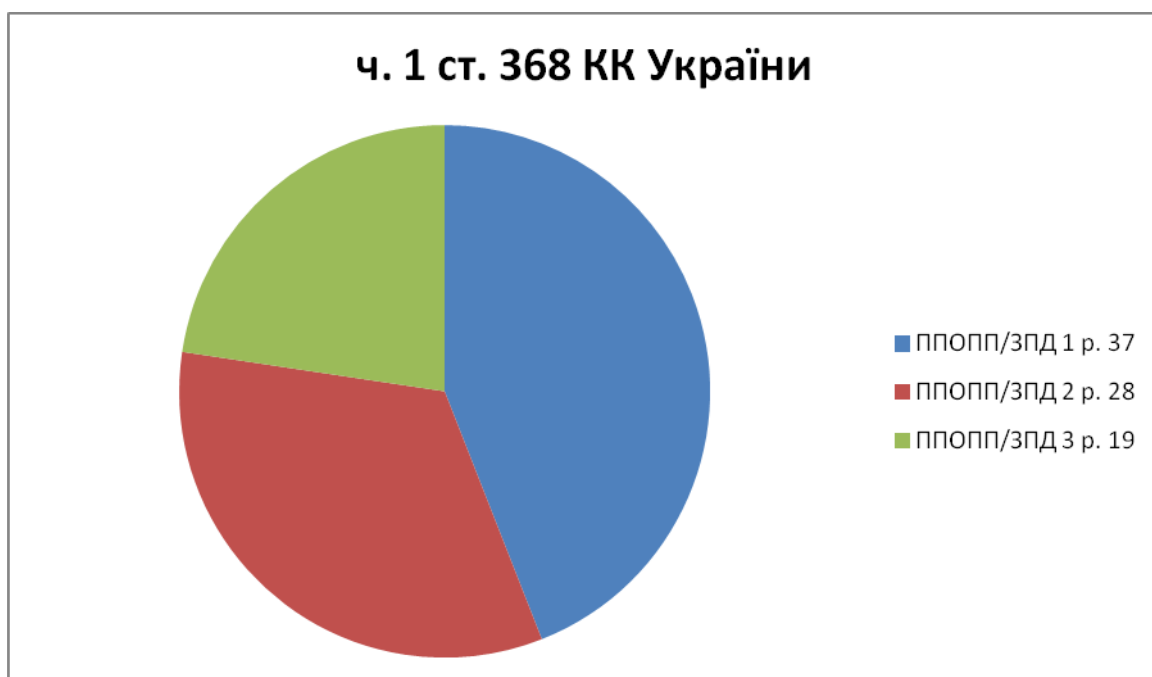
Діаграма 4.5.

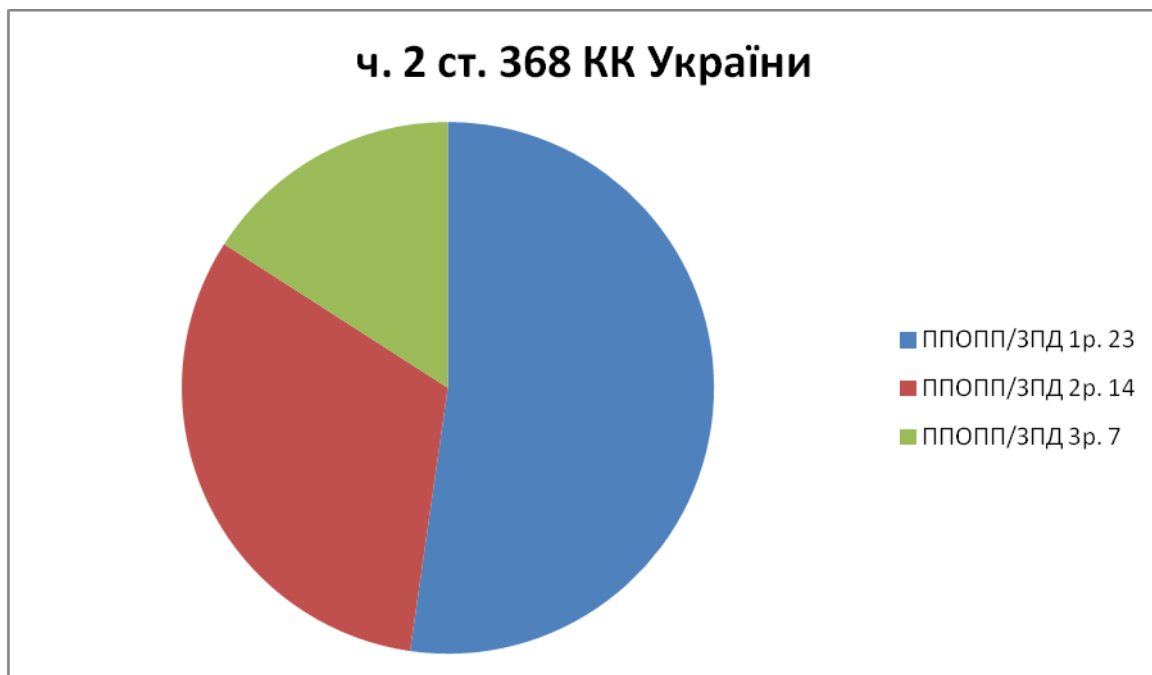
Діаграма 4.6.

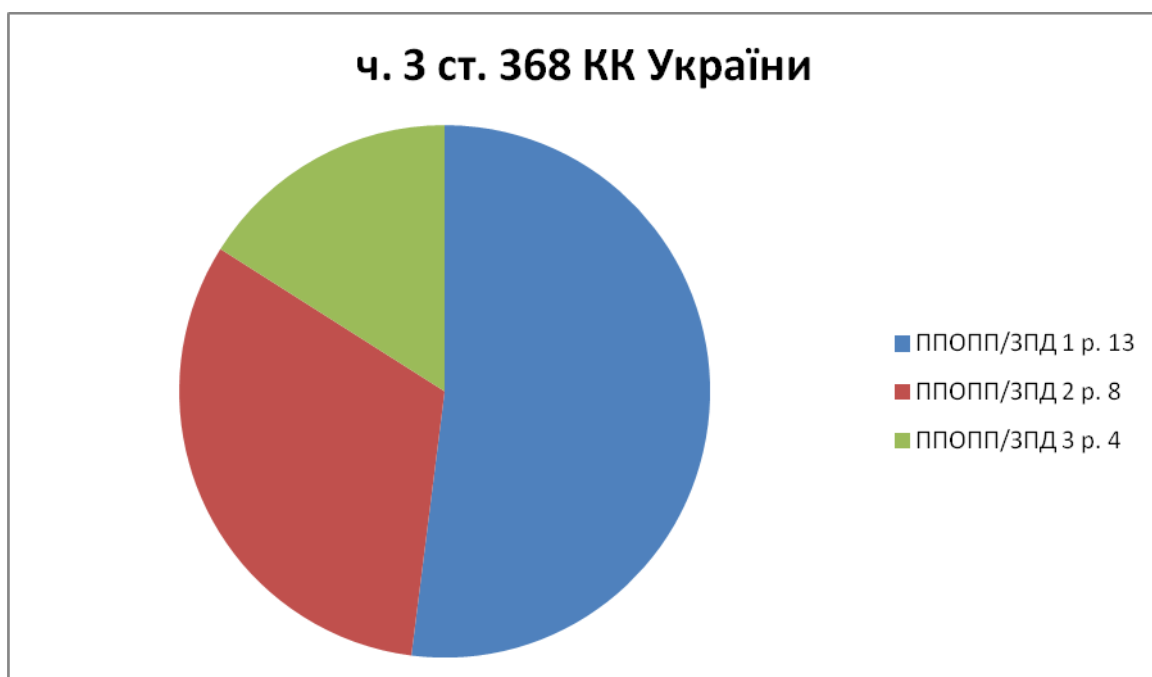
Діаграма 4.7.

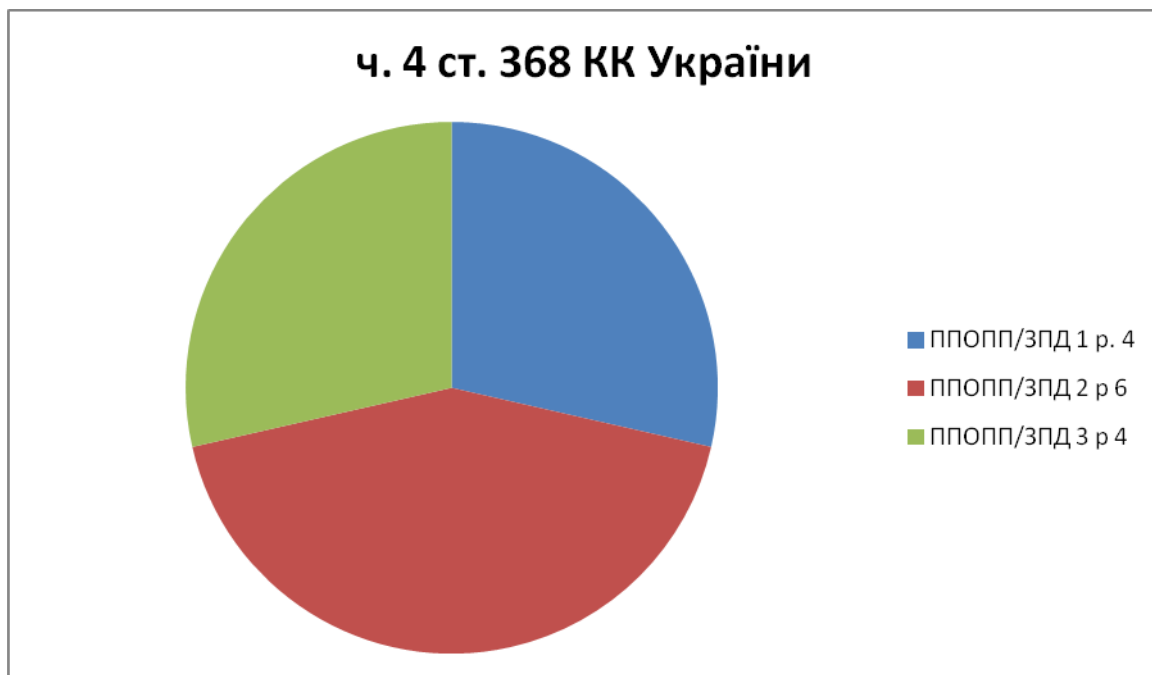
Діаграма 4.8.

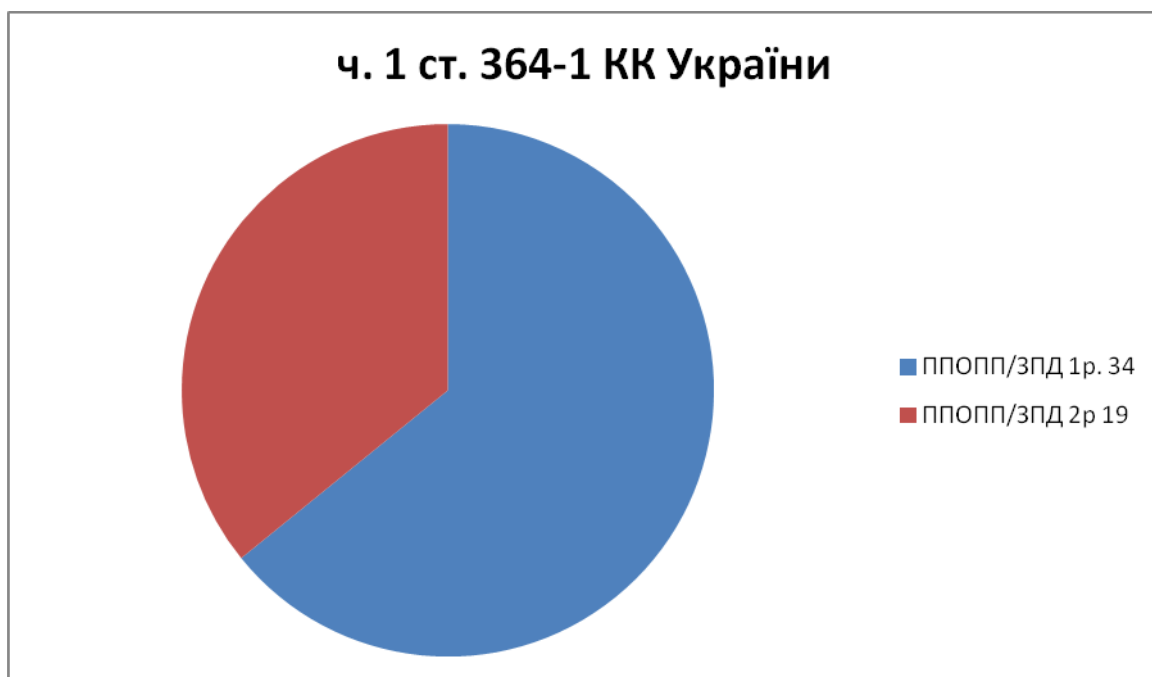
Діаграма 4.9.

Діаграма 4.10.

Діаграма 4.11.

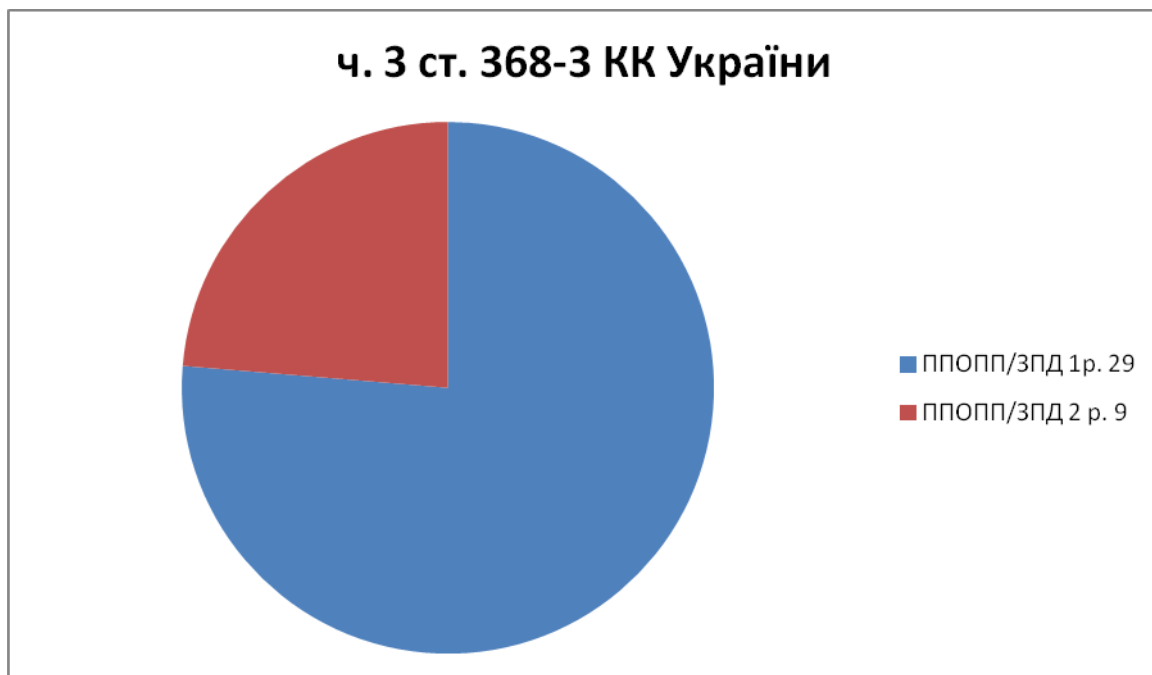
Діаграма 4.12.

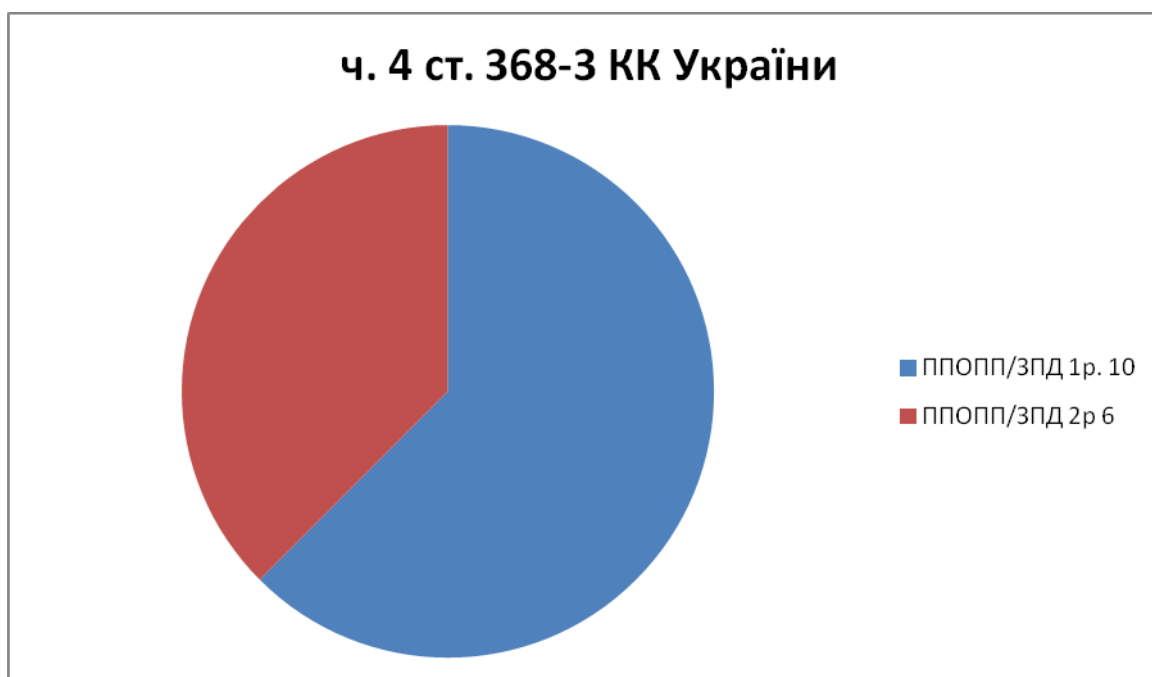
Діаграма 4.13.

Діаграма 4.14.

Діаграма 4.15.

Діаграма 4.16.

Діаграма 4.17.

Додаток 5. Статистика звільнення від відбування покарання за корупційні злочини

Додаток 6. Основні і додаткові покарання, призначені у 2020 році

Покарання за ч. 2 ст. 191 КК України у 2020 році

Обмеження волі	Позбавлення волі	Штраф	Звільнення з випробуванням	з ППОППЗПД*
6			1	7

*Позбавлення права обіймати певні посади, займатися певною діяльністю

Покарання за ч. 3 ст. 191 КК України у 2020 році

Обмеження волі	Позбавлення волі	Штраф	з випр.	ППОППЗПД			
	1 рік	Понад 2р. до 3р. вкл.	Понад 3р. до 5р. вкл.	Понад 5р. до 10р. вкл.			
13	1	8	4	1	5	76	93

Покарання за ч. 4 ст. 191 КК України у 2020 році

Обмеження волі	Позбавлення волі			Штраф	з випр.	ППОППЗПД
	1 рік	Понад	Понад	Понад		

2р. до 3р. до 5р. до		
3р. 5р. 10р.		
вкл. вкл. вкл.		
2	4	5

Покарання за ч. 5 ст. 191 КК України у 2020 році

Обмеження волі	Позбавлення волі	Штраф	З випр.	ППОПЗПД
1 рік	Понад 2р. до 3р. вкл.	Понад 3р. до 5р. вкл.	Понад 5р. до 10р. вкл.	
	1	3	1	6

Покарання за ч.3 ст. 313 КК у 2020 році

Обмеження волі	Позбавлення волі	Виправні роботи	Штраф	ППОПЗПД
1 рік	Понад 2р. до 3р. вкл.	Понад 3р. до 5р. вкл.	Понад 5р. до 10р. вкл.	
	1	3	1	2

Покарання за ч.1 ст. 364 КК у 2020 році

Обмеження волі	Позбавлення волі	Служб. обмеж. для військ.	Штраф	Спеціальна конфіскація
1 рік	Понад 2р. до 3р. вкл.	Понад 3р. до 5р. вкл.	Понад 5р. до 10р. вкл.	
	12	12		

Покарання за ч.2 ст. 364 КК у 2020 році

Обмеження волі	Позбавлення волі			Служб. обмеж.для військ.	Штраф	Спеціальна конфіскація
1 рік	Понад 2р. до 3р. вкл.	Понад 3р. до 5р. вкл.	Понад 5р. до 10р. вкл.			
	2			2		

Покарання за ч.1 ст. 364-1 КК у 2020 році

Обмеження волі	Позбавлення волі			Тримання в дисц.бат.	Випр. Роб.	Спеціальна конфіскація
1 рік	Понад 2р. до 3р. вкл.	Понад 3р. до 5р. вкл.	Понад 5р. до 10р. вкл.			
	2			1	1	2

Покарання за ч.2 ст. 364-1 КК у 2020 році

Обмеження волі	Позбавлення волі			Служб. обмеж. для військ.	Випр. Роб.	Спеціальна конфіскація
1 рік	Понад 2р. до 3р. вкл.	Понад 3р. до 5р. вкл.	Понад 5р. до 10р. вкл.			
	6			3	3	10

Покарання за ч.1 ст. 368-1 КК у 2020 році

Обмеження волі	Позбавлення волі			Служб. обмеж.	Випр. Роб.	Спеціальна конфіскація
----------------	------------------	--	--	---------------	------------	------------------------

для
військ.

1 рік	Понад 2р. до 3р. вкл.	Понад 3р. до 5р. вкл.	Понад 5р. до 10р. вкл.
1			

Покарання за ч.4 ст. 368-3 КК у 2020 році

Обмеження волі	Позбавлення волі	Служб. обмеж. для військ.	Випр. Роб.	Спеціальна конфіскаці
1 рік	Понад 2р. до 3р. вкл.	Понад 3р. до 5р. вкл.	Понад 5р. до 10р. вкл.	
1		1		

Покарання за ч.4 ст. 368-3 КК у 2020 році

Обмеження волі	Позбавлення волі	Служб. обмеж. для військ.	Випр. Роб.	Спеціальна конфіскаці
1 рік	Понад 2р. до 3р. вкл.	Понад 3р. до 5р. вкл.	Понад 5р. до 10р. вкл.	
1		1		

Покарання за ч.1 ст. 368-4 КК у 2020 році

Обмеження волі	Позбавлення волі	Служб. обмеж. для	Випр. Роб.	Спеціальна конфіскаці
-------------------	------------------	-------------------------	---------------	--------------------------

військ.

1 рік	Понад 2р. до 3р. вкл.	Понад 3р. до 5р. вкл.	Понад 5р. до 10р. вкл.
-------	--------------------------------	--------------------------------	---------------------------------

1

Покарання за ч.3 ст. 368-4 КК у 2020 році

Обмеження волі	Позбавлення волі	Служб. обмеж. для військ.	Випр. Роб.	Спеціальна конфіскаці
-------------------	------------------	------------------------------------	---------------	--------------------------

1 рік	Понад 2р. до 3р. вкл.	Понад 3р. до 5р. вкл.	Понад 5р. до 10р. вкл.
-------	--------------------------------	--------------------------------	---------------------------------

1

Покарання за ч.4 ст. 368-4 КК у 2020 році

Обмеження волі	Позбавлення волі	Служб. обмеж. для військ.	Випр. Роб.	Спеціальна конфіскація
-------------------	------------------	------------------------------------	---------------	---------------------------

1 рік	Понад 2р. до 3р. вкл.	Понад 3р. до 5р. вкл.	Понад 5р. до 10р. вкл.
-------	--------------------------------	--------------------------------	---------------------------------

1

Покарання за ч.1 ст. 369 КК у 2020 році

Штраф	Позбавлення волі	Служб. обмеж. для військ.	Випр. Роб.	Громадські роботи	Звільн. випробув.	з
-------	---------------------	---------------------------------	---------------	----------------------	----------------------	---

	1 рік	Понад 2р. до 3р. вкл.				
10	2	10	5	5	1	5

Покарання за ч.1 ст. 369-2 КК у 2020 році

Штраф	Позбавлення волі		Служб. обмеж. для військ.	Ппопзпд	Спеціальна конфіскація
	1 рік	Понад 2р. до 3р. вкл.			
1	3	5	5	1	11

Покарання за ч.2 ст. 369-2 КК у 2020 році

Штраф	Позбавлення волі		Виправні роботи	Служб. обмеж. для військов.	Спеціальна конфіскація
	1 рік	Понад 2р. до 3р. вкл.			
1	1	7	1	6	63